

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA PRÁVA

Oddlužení manželů v teorii a praxi
Spouses' Discharge from Debts in Theory and Practice

Student:	Bc. Jana Slavíková
Vedoucí diplomové práce:	Mgr. Damian Czudek

Ostrava 2013

Zadání diplomové práce

Student: **Bc. Jana Slavíková**
Studijní program: N6208 Ekonomika a management
Studijní obor: 6208T011 Ekonomika a právo v podnikání
Téma: Oddlužení manželů v teorii a praxi
Spouses' Discharge from Debts in Theory and Practice

Zásady pro vypracování:

1. Úvod
2. Insolvenční řízení a společné jmění manželů
3. Proces oddlužení
4. Řešení oddlužení manželů v praxi
5. Úvahy de lege ferenda
6. Závěr

Seznam použité literatury

Seznam zkratk

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Seznam příloh

Přílohy

Seznam doporučené odborné literatury:

BĚLOHLÁVEK, Alexander. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo*. Praha: C. H. Beck, 2007. 1550 s. ISBN 978-80-7179-591-9.

HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1.

MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde Praha, 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5.

Formální náležitosti a rozsah diplomové práce stanoví pokyny pro vypracování zveřejněné na webových stránkách fakulty.

Vedoucí diplomové práce: **Mgr. Damian Czudek**

Datum zadání: 23.11.2012

Datum odevzdání: 26.04.2013

JUDr. Bohuslav Halfar
vedoucí katedry

prof. Dr. Ing. Dana Dluhošová
děkanka fakulty

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou diplomovou práci vypracovala samostatně a uvedla jsem veškerou použitou literaturu a další prameny. “

Ostrava 23. dubna 2013

Jana Slavíková

A handwritten signature in dark ink, appearing to be 'Jana Slavíková', written in a cursive style.

Děkuji tímto panu Mgr. Damianovi Czudkovi za pomoc při konzultacích a za podporu při vzniku této práce. Dále děkuji panu Mgr. Jaroslavovi Brožovi MJur a celému kolektivu advokátní kanceláře BROŽ BROŽ VALA s.r.o. za poskytnutí konkrétních údajů a odborných rad.

Obsah

1 Úvod	5
2 Insolvenční řízení a společné jmění manželů	8
2.1 Procesní subjekty insolvenčního řízení	8
2.2 Insolvenční soud	8
2.3 Dlužník	8
2.4 Věřitel, zajištěný věřitel a věřitelský výbor	9
2.5 Insolvenční správce	10
2.6 Insolvenční rejstřík	11
2.7 Majetková podstata	12
2.8 Společné jmění manželů	13
2.9 Dluhy a jejich vznik	15
2.10 Pohledávky	17
3 Proces oddlužení	18
3.1 Insolvenční návrh	18
3.2 Návrh na povolení oddlužení	19
3.3 Zahájení insolvenčního řízení	20
3.4 Rozhodnutí o úpadku	21
3.5 Rozhodnutí o oddlužení, předpoklad pro povolení oddlužení a povolení oddlužení soudem	22
3.6 Přihlášení a přezkum pohledávek	23
3.7 Přezkumné jednání a schůze věřitelů	24
3.8 Oddlužení	25
3.9 Součinnost dlužníka	28
3.10 Činnost insolvenčního správce	28
3.11 Doručování a lhůty	30
3.12 Konečná zpráva	31
3.13 Osvobození od dluhů	33
4 Řešení oddlužení manželů v praxi	35
4.1 Nedostatečné vymezení podmínek	35
4.2 Problémy vznikající při podání formuláře	36
4.3 Insolvenční řízení zahájeno pouze proti jednomu z manželů	37
4.4 Insolvenční řízení je zahájeno proti oběma manželům- spojením insolvenčního řízení	39

4.5 Insolvenční řízení je zahájeno proti oběma manželům solidárně.....	39
4.6 Insolvenční řízení je zahájeno proti každému zvlášť	40
4.7 Insolvenční řízení je zahájeno proti oběma manželům a případný rozvod	40
4.8 Rozdílnost v názorech soudů.....	41
4.9 Odměna insolvenčního správce.....	41
5 Úvahy de lege ferenda	45
5.1. Úvahy de lege ferenda	46
5.2 Společný návrh na povolení oddlužení	47
5.3 Zahájení insolvenčního řízení vůči manželům	48
5.3.1 Společné oddlužení manželů	48
5.3.2 Společné oddlužení společného jmění manželů	49
5.4 Odměna insolvenčního správce.....	49
5.5 Ustálení názoru jednotlivých soudů a dostatečné vymezení podmínek	50
5.6 Souhrn navrhovaných změn v zákoně.....	51
6 Závěr.....	53
Seznam použité literatury	56
Seznam zkratk	58

1 Úvod

V poslední době je velmi diskutovaným a stále častěji zmiňovaným tématem insolvence. Stále frekventovaněji slyšíme termíny jako krize, dluhy, insolvence, oddlužení, institut osobního bankrotu apod. Jedná se o velmi rozvíjející se oblast práva. Insolvenční zákon nabyt účinnosti 1. ledna 2008 a tím nahradil dosavadní zákon o konkursu a vyrovnání. Od té doby byl několikrát novelizován a stále se projednávají podněty k dalším novelizacím. Poslední novelou toho zákona je zákon č. 45/2013 Sb., ze dne 30. ledna 2013.

Insolvenční zákon je český zákon, který upravuje řešení úpadku a hrozícího úpadku jednotlivými způsoby. V případě insolvenčního zákona se použije zásada přiměřené a subsidiární aplikace zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu.

Nařízením Rady Evropského společenství č. 1346/2000 o úpadkovém řízení, jež nabylo účinnosti 31. května 2002, je upraveno evropské insolvenční právo, které krom většiny zemí Evropské unie zasáhlo samozřejmě i Českou republiku. Od 1. května 2004 představuje pro Českou republiku zásadní normu evropského insolvenčního práva.

Jedná se o relativně mladé právní odvětví, proto stále dochází k určitému rozvoji, tak jak se v průběhu času mění ekonomická i politická situace země. Praxe přináší reflexi v různých soudních rozhodnutích, čímž přispívá k rozvoji tohoto práva. V poslední době se novely týkají zejména věřitelů a jejich postavení a dále neoprávněných insolvenčních návrhů, které předpokládanému dlužníkovi mohou způsobit nemalou újmu. Proto je přinejmenším vhodné, aby v oblasti insolvence stále docházelo k novelizaci. Již v současné době soudy reflektují různé „mezery“ v právních normách. Výjimkou není ani oddlužení manželů, kde existuje mnoho názorů na průběh insolvenčního řízení, odměnu insolvenčního správce, způsoby oddlužení manželů aj.

Téma oddlužení manželů jsem si vybrala, jelikož mám možnost účastnit se v praxi průběhu insolvenčního řízení od podání insolvenčního návrhu, přes projednání, až po splacení či prominutí dluhu. Činnosti spojené s prací insolvenčního správce mě velice zajímají a proto mou budoucí vizí v pracovní sféře bude právě toto zaměření. Pokud se budu soustředit na vývoj tohoto práva, je možné zřetelně pozorovat mnoho ukazatelů, které dosvědčují nutnost určitých změn v této oblasti. Již v současné době existuje jakási obsáhlá novela, která se částečně dotkne i oddlužení manželů.

Jako alarmující zprávu a důvod zaměření této práce bych brala například informaci ze 4.1.2013, kdy na serveru Novinky.cz byla zveřejněna informace od společnosti Czech Credit Bureau o narůstajícím počtu osobních bankrotů, kdy v roce 2008 bylo schváleno 731 návrhů

na povolení oddlužení známé též jako osobní bankrot a pro rok 2012 je současný odhad schválených bankrotů 17 328. A pro rok 2013 se odhaduje i nadálý růst.^[1] Tento enormní nárůst je jistě způsoben především nepříznivou ekonomickou situací v zemi. Velkou část z uvedených počtů bezesporu tvoří právě zadlužení manželé, z čehož plyne, že je žádoucí se touto problematikou zabývat.

Z výše zmíněných důvodů jsem si zvolila téma oddlužení manželů v praxi. Jedná se o specifické zaměření oddlužení fyzických osob, jež zákon přímo taxativně neurčuje a to pak způsobuje nechtěné odchylky ve způsobech řešení oddlužení. Ještě nyní, 5 let od zavedení této novely do českého právního řádu, jsou znatelné rozdíly ve způsobech řešení úpadku manželů u jednotlivých soudních rozhodnutí. Proto pak soud v Olomouci rozhoduje jinak než soud v Brně či Ostravě. Prakticky se soudy nedopouští ničeho nekalého, ovšem nikdo „přesně netuší“, co je správné. Touto diplomovou prací se pokusím přispět určitými úvahami k tomu, co by tuto situaci vyřešilo. Zaměřím se jak na politickou a ekonomickou stránku, tak i na stránku praktičnosti a přijatelnosti pro tuto právní normu.

Cílem této práce je dospět k závěru, jakým způsobem v současné ekonomické situaci, při plnění současných právních norem se má řešit oddlužení manželů v praxi. Z údajů a praktických poznatků, které jsem za období své praxe získala a na základě *de lege lata* se pokusím o vyjádření, jaké by právo mělo být „*de lege futura*“.

Pro vyhotovení této práce užívám metodu analýzy a syntézy odborných textů, zejména pak příslušné legislativy. Komponuji zde zejména poznatky, které jsem nabyla během praxe u insolvenčního správce.

Informace a ostatní fakta čerpám z odborné literatury, zákonné legislativy, usnesení příslušných soudů, poznatků z praxe i z internetu.

Práce je systematicky rozčleněna na čtyři stěžejní části tak, abych postupně rozebrala a popsala jednotlivé problémy a faktické odchylky jednotlivých soudních rozhodnutí. Práce je dále též paralelně členěna na část praktickou a část teoretickou. V teoretické části popisují právní pojmy a proces insolvenčního řízení. V praktické části rozeberu jednotlivé problémy, které praxe odhaluje, a pokusím se pomocí úvah *de lege ferenda* o návrh novely, která by přispěla k vyřešení daných nedostatků.

Část první se čistě teoreticky zaměřuje na institut insolvence jako takové. Podrobněji je zde pojednáváno o procesních subjektech insolvenčního řízení. Práce se zaměřuje na subjekt dlužníka, věřitele, insolvenční soud, insolvenční správce aj. Dále jsou zde kapitoly, které specifikují majetkovou podstatu a závazky. Je zde objasněna i objektivní stránka

^[1] NOVINKY CZ. *Finance* [online]. [cit.2013-01-06]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/289073-rychle-rostouci-pocty-dluzniku-ochromuji-i-justici.html>

problému jakou je společné jmění manželů aj.

Následující část je o procesu. Podrobněji je zde rozebrán proces oddlužení od podání insolvenčního návrhu a zahájení insolvenčního řízení, přes jeho přezkum, uplatnění pohledávek u soudu, přezkum pohledávek, činnost insolvenčního správce, rozhodnutí o schválení oddlužení, způsoby oddlužení, aj.

Návazně na to popisuje třetí část oddlužení manželů, což je společně se čtvrtým bodem stěžejní část této práce. Popíšu zde, jaké problémy vznikají v průběhu řízení, a jakých odchylek se soudy dopouštějí.

V poslední části úvah de lege ferenda navrhuji řešení daných problémů a jakousi ucelenou představu daného problému. Je zde obsažen návrh právní úpravy, která by překlenula mezeru v zákoně.

Tato práce má nabídnout komplexní přehled o průběhu insolvenčního řízení zejména pro dlužníky, kteří mají společný majetek potažmo i společné dluhy. A zejména by měla za pomoci úvah přispět k vývoji insolvenčního práva a překlenout určité mezery, které se týkají oddlužení manželů a stále nejsou zákonem dostatečně vymezeny.

2 Insolvenční řízení a společné jmění manželů

2.1 Procesní subjekty insolvenčního řízení

Procesními subjekty v tomto textu jsou míněny osoby, jež se přímo účastní insolvenčního řízení. Insolvenční zákon v § 9 upravuje výčtem tyto osoby, kterými jsou insolvenční soud (dále jen „InSou”), dlužník, věřitelé, insolvenční správce (dále jen „InSp”), státní zastupitelství a likvidátor dlužníka. Zákon také pamatuje na účastníky řízení v incidenčních sporech. ^[2]

2.2 Insolvenční soud

Jedná se o institut, který dle § 10 Insolvenčního zákona (dále jen „IZ”) vydává rozhodnutí a průběžně vykonává dohled nad postupem a činností ostatních procesních subjektů a rozhoduje o záležitostech souvisejících s dohlédací činností. ^[3]

Jedná se o soud, u kterého je vedeno insolvenční řízení (dále jen „IŘ”). V prvním stupni se jedná vždy o krajský soud. V případě fyzických osob (dále jen „FO”) je příslušným krajským soudem soud, v jehož obvodu má dlužník bydliště, popř. kde dlužník bydlí s úmyslem se zde trvale zdržovat. ^[4]

Dohlédací činnost, což je zásadní činnost soudu, spočívá v rozhodování o záležitostech, které souvisí s daným řízením. Činění opatření, která jsou zapotřebí, a ukládání povinností jednotlivým subjektům. InSou vyžaduje od InSp zprávy o dohledu nad činností dlužníka v daných časových intervalech. ^[5] Současný stav však určuje, že by se tyto intervaly měly přizpůsobit na základě potřeb a periodicita by se tak měla zrušit. Dále pak je InSp oprávněn nahlížet do účtů a provádět jiná šetření. V prvním stupni rozhoduje jediný soudce - samosoudce. ^[6]

2.3 Dlužník

Dlužník je osoba jež je zavázána svým věřitelům splatit své dluhy. Tato práce je zaměřena na FO manžely, kteří se během manželství dostanou do situace, kdy již nejsou schopni plnit své závazky vůči věřitelům.

Pro oddlužení musí dlužník splňovat podmínky stanovené zákonem, a to zejména

^[2] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 9 - §20,

^[3] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), § 10

^[4] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

^[5] Viz. Příloha č.1, Zpráva insolvenčního správce o dohledu nad činností dlužníka

^[6] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

podmínky, které se týkají jeho dluhů. Tyto dluhy musí být rozloženy mezi **více věřitelů**, tyto závazky musí být po dobu **30 dnů po lhůtě splatnosti** a dlužník je **nesmí být schopen plnit**. Oddlužení se týká **FO**.^[7]

Dlužník jako FO nepodnikatel v IŘ musí splňovat dané podmínky. Podnikání jako takové není největším problémem. Zásadní podmínkou je, aby závazky dlužníka nevyplynuly z podnikání. Současná praxe však připouští určité výjimky, kdy soud přihlíží zejména k době vzniku dluhu, době ukončení podnikání, k četnosti neuhrazených dlužnických závazků plynoucích z podnikání, výši dlužnickova dluhu z podnikání a jeho kupříkladu procentuálně vyjádřenému poměru ve vztahu k dluhům, které z podnikání nevzešly, aj. Výčet dalších podmínek, které dlužník v IŘ musí splňovat, je součástí následujících kapitol.^[8]

Největším současným globálním registrem bonity ekonomických subjektů je webová stránka centrálního registru dlužníků. Existuje zde databáze evidující dluhy FO. Eviduje tedy jména a příjmení a zaznamenává veškeré informace. Systém funguje na základě registrace. Větší část informací se získává za finanční obnos. Zdarma získáte přístup k vybraným službám.^[9] Přesto nemá nic společného se "skutečnými" registry BRKI, NRKI a Solus, které využívají a uznávají tuzemské banky nebo splátkové či leasingové společnosti. Takže pokud si hodlá člověk zaplatit potvrzení o bezdlužnost za účelem získání půjčky, bude mu nejspíše tato zpoplatněná služba k ničemu.^[10]

2.4 Věřitel, zajištěný věřitel a věřitelský výbor

Věřitel v IŘ má stejně zásadní postavení jako dlužník. O problematice věřitelů a jejich činností v IŘ by se dalo polemizovat velice dlouho, neboť způsobů jakými jednají, návodů jakou cestou a za použití jakých metod dosáhnou co nejvyššího uspokojení, je příliš mnoho. Proto je v této práci jen okrajově nastíněn cíl věřitelů, způsob jejich jednání a činnost věřitelského výboru.

Po vyhlášení rozhodnutí o úpadku příslušným soudem je primárním cílem uhrazení pohledávky v objemu, jež je dostupný za konkrétních podmínek. IŘ tedy směřuje k dosažení co nejvyššího a zásadně poměrného uspokojení všech dlužnických věřitelů. Věřitelé se po rozhodnutí soudu scházejí na schůzi věřitelů, což je nejvyšší orgán, jehož prostřednictvím může věřitel jednat. Není nutné ustanovit věřitelský výbor pokud je přihlášených věřitelů méně jak padesát. V takovém případě v rámci IŘ figuruje zástupce věřitelů, kterého volí

^[7] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon),

^[8] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

^[9] CENTRÁLNÍ REGISTR DLUŽNÍKŮ.Homepage[online]. [cit.2013-01-22]. Dostupné z: <http://www.centralniregistrdluzniku.cz/>

^[10] AKTUÁLNĚ CZ. *Finance*[online]. [cit.2013-01-17]. Dostupné z:

schůze věřitelů. Má stejné kompetence jako věřitelský výbor. Věřitelský výbor má 3 až 7 členů, každý z členů má náhradníka. Jejich úkolem je chránit společný zájem věřitelů. Členové například dozorují činnost InSp, schvalují výši a správnost hotových výdajů InSp a náklady vynaložené na správu. V některých zákonem stanovených případech udělují souhlas k zamýšleným úkonům.^[11]

Je velmi podstatné a důležité, pokud věřitelé znají svá práva a možnosti. Pokud totiž věřitel disponuje dostatečnými právními znalostmi a umí je prosadit, získává nemalou strategickou výhodu.^[12] V praxi jsem se účastnila přezkumného jednání a následné schůze věřitelů, kdy se věřitel nechal zastupovat advokátem, který dosáhl odvolání soudem ustanoveného InSp a také navrhl nahrazení novým InSp, který byl pro věřitele výhodnější. A na druhou stranu věřitelé, kteří se nezúčastnili, se tím dobrovolně připravili o právo o této volbě spolurozhodovat a umožnili, aby jediný přítomný věřitel získal pouhou svou přítomností na schůzi věřitelů většinu.

Věřitel je vždy závislý na rozhodnutí daného soudu a rozhodnutí musí respektovat. Může ovšem ovlivňovat InSp a součinnost dlužníka. Zejména pak při dohlédací činnosti, kterou iniciuje přímo soudu, popř. příslušnému InSp. Své návrhy může kontrolovat a připomínkovat je. Dále má právo rozhodovat o způsobu řešení dlužníkovy úpadku.^[13]

Každý věřitel v IŘ uplatňuje svou pohledávku přihláškou. Zajištěným věřitelem se rozumí věřitel, jehož pohledávka je zajištěna majetkem, který náleží do majetkové podstaty dlužníka. Způsob zajištění je nejčastěji formou zástavního, zadržovacího práva nebo omezením převodu nemovitostí. Zajištěný věřitel má na rozdíl od nezajištěného věřitele tu výhodu, že má nárok na plnění z výtěžku získaného zpeněžením daného majetku. O způsobu přihlášení pohledávek pojednává kapitola 3.6.^[14]

2.5 Insolvenční správce

Jedná se o fyzickou nebo právnickou osobu, ve formě veřejné obchodní společnosti nebo zahraniční obchodní společnosti nebo zahraničního sdružení, která poskytuje stejné záruky ručení společníků jako u v.o.s., oprávněnou k výkonu funkce na základě povolení vydaného Ministerstvem spravedlnosti ČR. V zákoně č. 312/ 2006 Sb., o insolvenčních správcích, který byl naposledy novelizován zákonem č. 428/2011 Sb., je upravena činnost InSp. InSp je oprávněn vykonávat svou činnost nabytím povolení. Osoba InSp musí splňovat

<http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/clanek.phtml?id=673018>

^[11] HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava:KEY Publishing, 2009

^[12] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

^[13] HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava:KEY Publishing, 2009

^[14] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

podmínky týkající se vzdělání, doklad o složení zkoušky InSp, musí splnit podmínku bezúhonnosti, uhradit ministerstvu spravedlnosti správní poplatek ve výši 5000Kč, dále musí uzavřít smlouvu o pojištění odpovědnosti za škodu a teprve poté a na návrh vydá ministerstvo povolení k výkonu dané činnosti.^[15] Podmínky pro výkon funkce InSp se neustále mění. Uvažuje se o zpřísnění podmínek pro možnost výkonu InSp, a to například zavedením povinné praxe, polemizuje se i o zavedení určitého regulovaného počtu insolvenčních správců pro jednotlivé oblasti.

Osoba InSp je určena soudem v rozhodnutí o úpadku. Soud vybírá InSp ze seznamu, který vede ve své evidenci. To kterého InSp soud vybere záleží čistě na něm, zatím neoficiálně však platí, že je zde určité „kolečko“ InSp, kdy soud, respektive předseda InSou, postupně přiřazuje dané případy jednotlivým správcům. Jen občas bývá záhadou?, že určití InSp dostávají stále velké společnosti v konkursu. Nicméně poslední návrh novely IZ se pokouší o jednoznačné zavedení rotačního systému odlišného pro dané způsoby řešení oddlužení, které by v budoucnu mělo platit. V případě konkurzu by měla rotace probíhat na úrovni krajské, tzn. podle InSp zapsaných v jednotlivých krajích a pro případ oddlužení by rozhodujícím měl být daný okres.

V průběhu řízení InSp plní povinnosti uložené mu zákonem, předpisy nebo rozhodnutím soudu. Nad jeho činností vykonává soud dohled. InSp při svém výkonu činnosti odpovídá věřitelům popř. jiným osobám za škodu, která těmto osobám vznikne v důsledku porušení povinností ze strany dlužníka.^[16]

Za svou činnost náleží InSp odměna a náhrada hotových výdajů. V případě oddlužení FO formou splátkového kalendáře insolvenčnímu správci připadá 900Kč/ měsíc, popř. 1089Kč, je-li plátce DPH při aktuální sazbě 21%. V případě zpeněžení majetkové podstaty se odměna uspokojí z vytěžené částky. V případě, kdy daná částka nepostačuje se hradí ze zálohy na náklady insolvenčního řízení, pokud ani takto nedojde k uspokojení, hradí je stát.

[17],[18]

2.6 Insolvenční rejstřík

Jedná se o informační systém veřejné správy. Jedná se o rejstřík dostupný i pro širokou veřejnost. Základní vizí a cílem tohoto registru je zajistit maximální míru publicity o IŘ a umožnit sledování jeho průběhu, čímž každý z účastníků bude moci sledovat průběh IŘ a

^[15] Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, § 38

^[16] HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava:KEY Publishing, 2009

^[17] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), v pozdějším znění, § 38

^[18] Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

kdykoli nahlížet a informovat se o daných dlužnících. Prostřednictvím tohoto rejstříku jsou zveřejněny veškeré informace související s InSp, dokumenty insolvenčních spisů i zákonem stanovené informace. Kromě publicity zajišťuje transparentnost, veřejnou kontrolu, rychlost řízení a v některých případech i určitý způsob doručování. ^[19]

Insolvenční rejstřík (dále jen „IR“) známý též pod zkratkou ISIR zahájil svůj provoz 1. ledna 2008. Je spravován Ministerstvem spravedlnosti. Jedná se o databázi, jež je navržena tak, aby zahrnovala aktuální informace o probíhajících IŘ. Vyhledávání je velice snadné a základní funkce jsou zdarma, za určitou finanční částku je možné sledovat větší množství osob a nechat si zasílat různé informace. IR je nutné ze strany věřitelů kontrolovat a neustále sledovat. Při vstupu do portálu se vyobrazí vstupní formulář, kde je možné jednoduše zadat údaje a již můžeme sledovat daný subjekt. Lze jej vyhledat pomocí zadání jména a příjmení, IČ společnosti, data narození, rodného čísla, obce, kde společnost sídlí, spisové značky pod kterou je řízení vedeno, identifikace soudu, stavu insolvenčního řízení, data aj. ^[20]

2.7 Majetková podstata

Soupisem majetkové podstaty se rozumí seznam majetku dlužníka pořízený InSp. InSp od okamžiku zjištění úpadku dlužníka, zahajuje soupis majetkové podstaty do okamžiku prohlášení konkurzu však s majetkem nenakládá, pouze jej zjišťuje. Po prohlášení konkurzu se stává osobou s dispozičními oprávněními, čímž se rozumí, že majetek zapsaný do soupisu může zpeněžovat. InSp přitom vychází ze soupisu majetku, který dlužník uvedl v návrhu, dále pak z jiného majetku, jež dlužník uvedl, účetních a jiných dokumentací. Ve smyslu § 43 a § 44, IZ požádá za účelem zjištění majetkové podstaty o součinnost orgány veřejné správy zejména pak katastrální úřad, centrální registr vozidel a jiné orgány jako například bankovní ústavy, středisko cenných papírů aj. ^[21]Náležitosti, které mají být obsaženy v soupisu majetkové podstatě upravuje vyhláška 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení v § 14. Neexistuje žádná lhůta pro vyhotovení, neboť InSp je povinen tento soupis neustále aktualizovat a doplňovat. ^[22]

Dle ustanovení § 205 a násl. insolvenčního zákona č. 186/2006 Sb. pokud návrh podal dlužník, spadá do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil ke dni zahájení řízení,

^[19]EJUSTICE . *Insolvenční rejstřík* [online] . [cit.2013-01-22] . Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/insolvenčni-rejstrik.html>

^[20] EUROEKONOM. *Podnikání*[online]. [cit.2013-01-22]. Dostupné z: www.euroekonom.cz/podnikani/insolvenčni-rejstrik.php

^[21] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

^[22] Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení

jakož i ten majetek, jež nabyl v průběhu řízení.^[23]

V jiném případě, podá-li návrh věřitel, patří do majetkové podstaty majetek, který dlužníkovi patřil v době, kdy soud nařídil předběžné opatření omezující práva dlužníka s majetkem nakládat, nebo majetek, který dlužníkovi patřil v okamžiku vydání rozhodnutí o úpadku, jakož i majetek, který dlužník nabyl po vydání těchto rozhodnutí. Majetkem je též podíl majetku, jehož je dlužník spoluvlastníkem.

Majetek náleží do majetkové podstaty i když je ve společném jmění dlužníka a jeho manžela. Rozhodující je tedy zákonné vymezení společného jmění manželů (dále jen „SJM”), ze kterého se vychází.

Majetkovou podstatu tvoří především věci nemovité a movité a soubory věcí a věci hromadné, finanční prostředky, akcie, směnky, šeky nebo jiné cenné papíry, dále pak ochranné známky, obchodní podíly, dlužníkovy pohledávky, dlužníková mzda nebo plat, pracovní odměna, peněžité pomoci, stipendia, podpory aj.

Do majetkové podstaty nepatří majetek, který není možno postihnout výkonem rozhodnutí nebo exekucí. Nezapisují se zde běžné oděvní věci, obvyklé vybavení domácnosti, snubní prsten, hotovost do výše 1000Kč, zdravotnické potřeby a podobné předměty. Může vzniknout problém, kdy insolvenční správce má posoudit co je běžné a obvyklé, neboť není nikde vymezen výčet těchto věcí. Proto v zásadě je třeba rozlišovat mezi tím co je zbytné a nezbytné na základě judikatury Nejvyššího soudu ČR.^{[24][25][26]}

InSou může dlužníka předvolat k výsledku a vyzvat jej k prohlášení o majetku. V takzvaném prohlášení o majetku je dlužník povinen uvést veškerý svůj majetek pod sankcí trestněprávní odpovědnosti. Soud o tomto prohlášení sepisuje protokol, který dlužník stvrdí svým podpisem. Pokud se dlužník odmítne dostavit k soudu, bude před něj předveden.

Soupis majetkové podstaty je listina, do které je průběžně zapisován majetek náležící do majetkové podstaty. Jakmile je určitá věc zaznamenána do této listiny, může s ní nakládat pouze osoba s dispozičními oprávněními, což je podle fáze řízení dlužník nebo InSp. Soupis je zveřejněn v insolvenčním rejstříku.^[27]

2.8 Společné jmění manželů

Jak uvádí leták, jež vznikl v rámci projektu o. s. Společnou cestou “Vzdělávání proti předluženosti”, který je financován z prostředků EU v programu Transition Facility,

^[23] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

^[24] Usnesení NS ze dne 26.2.2002, č.j. 20 Cdo 2133/2002

^[25] Usnesení NS ze dne 26.2.2004, č.j. 20 Cdo 180/2004

^[26] ŠEVČÍK, Daniel, ŠEBESTA, Jiří. *Majetková podstata a její zpeněžení*. Časopis *Bulleti advokacie*, 9 vydání 2012, článek str 33-35

„Společné jmění manželů podle zákona zahrnuje v zásadě všechno co má plusovou nebo minusovou majetkovou hodnotu, pokud tyto majetkové hodnoty byly nabyty za trvání manželství.“ [28]

U manželství uzavřených ještě před rokem 1998 se setkáme ještě s termínem bezpodílové spoluvlastnictví manželů (dále jen “BSM”) . Tento termín je nyní nahrazen pojmem SJM, avšak není s ním zcela totožný. BSM totiž znalo pouze majetek ve formě plusových hodnot. Na závazky souvztažně s pojmem BSM nebyl brán ohled.

SJM tak jak je známo z dnešní podoby, může vzniknout pouze uzavřením manželství. Zaniká pak buď za trvání manželství nebo zánikem manželství a to nabytím právní moci rozhodnutí o rozvodu. Dále smrtí jednoho z manželů. Za trvání manželství SJM zaniká prohlášením konkurzu na jednoho z manželů, popř. prohlášením konkurzu obou manželů. Vypořádáním SJM se nerozumí jeho zánik. [29]

Podle § 143 a násl. Zákonem č.40/1964 Sb., občanského zákoníku (dále jen “ObčZ”) tvoří SJM majetek nabytý některým z manželů nebo jimi oběma společně za trvání manželství, s určitými výjimkami, které jsou taxativně vymezeny zákonem. Jedná se o majetek získaný dědictvím nebo darem, majetek náležící do výlučného vlastnictví jednoho z manželů, věci vydané v rámci předpisů o restituci majetku jednoho z manželů, který měl vydanou věc ve vlastnictví před uzavřením manželství a nebo jemuž byla věc vydána jako právnímu nástupci původního vlastníka.

Co se týče dluhů, je základní podmínkou, aby závazek vznikl za trvání manželství. Opět jsou zde přesně vymezeny situace, kdy se nejedná o SJM a to v případech, kdy se závazky týkají majetku náležícího výhradně jednomu, což může nastat například pokud jeden z manželů vlastní ve výhradním vlastnictví nemovitost, a uzavře s jiným subjektem smlouvu o díle na vyhotovení určitých prací v tomto objektu. Dále do SJM nebudou patřit závazky, jejichž rozsah přesahuje míru přiměřenou majetkovým poměrům manželů, které převzal jeden z manželů bez souhlasu druhého manžela. Otázkou je opět, jak soud posoudí přiměřenost. Bude se ohlížet na výši závazku a výši majetku. Na základě majetkového poměru poté posoudí, zda se jednalo o přiměřenou míru. [30]

Soud vychází z domněnky, že majetek a závazky vzniklé za trvání manželství do SJM náleží, pokud tomu tak není, je na manželech, aby dokázali opak. Zákon přímo ukládá možnost manželům vytvořit si mezi sebou dohodu, která by upravovala SJM. Mohou si zde

[27] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

[28] Viz. leták Společné jmění manželů a dluhy, vyšel 30.4.2007, vydala Občanská poradna, Jižní Město, čerpáno k datumu 11.2.2013

[29] PORADNA PRO DLUŽNÍKY. *Prevence kriminality*[online]. [cit.2013-01-17]. Dostupné z: <http://pomocsdluhy.cz/index.php/prevence-kriminality/91-dluhy-a-spolecne-jmeni-manzelu-SJM>

vymezit co do SJM patří, patřit bude nebo naopak nepatří. Například pokud si v manželství koupí nemovitost je možné o tuto nemovitost sepsáním dohody zúžit SJM. Tato dohoda musí být sepsána ve formě notářského zápisu. Nelze však SJM zúžit úplně. Věci, které jsou obvyklé, jako vybavení domácnosti aj, zůstávají vždy součástí SJM. Podobně lze majetkové poměry upravit již v předmanželské smlouvě.

Takto zúžené SJM nikdy nesmí zhoršit postavení třetích stran, zejména pak věřitelů. Z toho důvodu takto uzavřená dohoda manželům nepomůže pokud již mají společný závazek. Proto pokud manželé nijak neprokáží, že třetí straně byl obsah smlouvy o zúžení majetku znám, bude soud k věci přistupovat, jako by žádná smlouva nikdy nevznikla.

O zúžení majetku kromě formy notářského zápisu může rozhodovat i soud a to ve dvou případech. Pokud shledá, že existují závažné důvody na základě návrhu některého z manželů (což může být například výrazná nehospodárnost jednoho z manželů) nebo pokud jeden z manželů začal podnikat nebo se stal neomezeně ručícím společníkem obchodní společnosti. Co se týče věcí obvyklých platí to stejně jako při návrhu ověřeného notářsky. ^[31]

Není vždy lehké určit co náleží do SJM a co ne. Pro lepší orientaci je nutné zvážit některé otázky. Zejména kdy vznikl závazek a kdy byl získán majetek. Zda-li bylo SJM zúženo nějakou dohodou popř. rozhodnutím soudu. Zda-li se onoho zúžení může být dožadováno vůči věřiteli, tak aby bylo zřetelné, že věřitel o zúžení věděl nebo vědět měl. Jestli je možné uhradit konkrétní dluh prostřednictvím exekuce konkrétního majetku, nebo zda může druhý z manželů podat vylučovací žalobu a jak se manželé mezi sebou vypořádají po zániku SJM.

Pokud existuje podezření manžela, že je neoprávněně postižen majetek, který by neměl, je namístě dožadovat se svého práva tzv. vylučovací neboli excindační žalobou, popř. žalobou na bezdůvodné obohacení. Ta se podává proti věřiteli nebo exekutorovi. ^[32]

2.9 Dluhy a jejich vznik

Dluhy jako součást společenského života se neodmyslitelně zapsaly do povědomí naší mysli. Dnes jsou dluhy vnímány jako naprosto běžná a nijak ojedinělá věc. Lidé se stále více zadlužují o čemž se denně informujeme na zpravodajských serverech popř. v tisku či médiích. Je to vůbec součást ekonomického systému, který je založen na půjčce a následném splácení za sjednaný úrok. Vždy když vzniká dluh vzniká i právní vztah.

^[30] Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník

^[31] Viz. leták Společné jmění manželů a dluhy, vyšel 30.4.2007, vydala Občanská poradna, Jižní Město, čerpáno k datumu 11.2.2013

^[32] PORADNA PRO DLUŽNÍKY. *Prevence kriminality*[online]. [cit.2013-01-17]. Dostupné z: <http://pomocsdluhy.cz/index.php/prevence-kriminality/91-dluhy-a-spolecne-jmeni-manzelu-SJM>

Dluh je předmět vztahu, kdy se věřitel dožaduje plnění dlužníka, tedy aby dluh vyrovnal. Dluh je tedy předmět vztahu mezi dlužníkem a věřitelem. Zatímco povinnost něco plnit pramení v pojmu závazek, na druhé straně je možnost domáhat se plnění, jež souvisí s pojmem pohledávka. Nejčastější forma dluhu je určitě peněžní dluh. Dluhy se ale dají dělit podle mnoha kritérií např. na soukromý, veřejný a dluhy právnických či fyzických osob. Pro tuto práci je postačující peněžní dluh fyzických osob.

Dluhy vznikají z různých příčin. Někteří lidé si půjčují peníze, aby pokryli náhlé nutné výdaje, jiní zase z důvodů nehospodárnosti a jiné k tomu vedou ostatní příčiny, např. image apod. Ať už je příčina vzniku dluhu jakákoli, platí pro všechny stejné důsledky. Lepší variantou je schopnost subjektu zaplatit výši dluhu, popřípadě odpuštění dluhu věřitelem. Tou horší variantou, pro práci ovšem zajímavější, je neschopnost dostat svým dluhům. Pokud se dlužník dostane do platební neschopnosti a splní jiné zákonem určené podmínky, teprve pak může vystupovat jako dlužník v insolvenčním řízení.

Manželé v souvislosti s exekucí souvztažně s insolvenčním řízením řeší nejčastěji šest typů dluhů.

Dluh, který vznikl před uzavřením manželství jen jednomu z manželů. To znamená, že pozdějším sňatkem se nestává SJM a nemůže být vymáhán ani uspokojen z majetku, který do SJM náleží.

Dluh, který vznikl před sňatkem ale sice partnerům jako spoludlužníkům. Oba stvrdili závazek podpisem, proto je možné tento závazek uspokojit z budoucího SJM i z výlučného vlastnictví obou manželů.

Dluh, který vznikl až po uzavření manželství, ale pouze jednomu z manželů a nenáleží do SJM. Nemůže být po druhém manželovi vymáhán ani uspokojen z jeho výlučného majetku, ale může být uspokojen ze SJM.

Dluh, jež vznikl za trvání manželství a je v SJM nebo je za něj považován může být za trvání manželství vymáhán po druhém manželovi i uspokojen z majetku SJM i z výlučného majetku každého z manželů.

Dále pak dluh, který vznikl za trvání manželství jako SJM, ale vymáhán je až po zániku SJM. Takový závazek může být uspokojen z bývalého SJM, dokud není SJM vypořádáno. Nároky věřitelů v insolvenčním řízení však nejsou dotčeny.

A dluh, který vznikl po zániku SJM jednomu z manželů. Takový dluh nemůže být vymáhán po druhém manželovi a ani uspokojen z majetku v SJM, pokud není účelově svázán přímo s konkrétní majetkovou hodnotou z bývalého SJM.^[33]

^[33]PORADNA PRO DLUŽNÍKY.*Prevence kriminality*[online]. [cit.2013-01-17]. Dostupné z: <http://pomocdluhy.cz/index.php/prevence-kriminality/91-dluhy-a-spolecne-jmeni-manzelu-SJM>

Pro přehlednější orientaci je zde uvedena tabulka rozlišení dluhu v závislosti na časových, ale i jiných okolnostech. ^[34]

2.10 Pohledávky

Pohledávky v insolvenčním řízení se dají třídit jako pohledávky za majetkovou podstatou, pohledávky postavené na roveň pohledávkám za majetkovou podstatou, pohledávky vyloučené z uspokojení v insolvenčním řízení, zajištěné pohledávky a ostatní pohledávky. ^[35]

^[34] Viz přílohač.2, Tabulka dluhů

^[35] Viz. Odborný seminář pro InSp, Vybrané otázky IŘ, JUDr. Jolana Maršíková, Praha, leden 18.1.2013

3 Proces oddlužení

Tato kapitola pojednává o procesu oddlužení v rámci posloupnosti IŘ. Nastiňuje časovou osu určující obecný proces IŘ. Jsou zde užity prvky jak z odborné literatury tak i praktické poznatky. Rozebrány jsou i úkony zahájení insolvenčního řízení, proces řízení, práce InSp i osvobození od dluhů a důsledky, které plynou z rozhodnutí soudu.

3.1 Insolvenční návrh

V prvopočátku je nutné zmínit, proč lidé využívají tento pilíř insolvence. Existují mnohé poradny v rámci státní pomoci občanům, kam se lidé obrací se svými finančními problémy. Mnohé tyto instituce nabízí možnost konzultací s právníky, kteří bezplatně poskytují odborné poradenství. Když už je na člověku velká tíha dluhu a není schopen dostát svým závazkům, dostává se do obtížné situace, kdy mu chodí exekutoři „do bytu“ a zabavují veškerý majetek. V této nevýhodné situaci nejčastěji vyhledají onu výše zmíněnou pomoc.

Vyhlášení úpadku je jedna z „nejlepších“ možností, kterou dlužník může v této těžké situaci využít. K tomu je zapotřebí podat insolvenční návrh. Tento návrh je oprávněn podat jak dlužník tak i věřitel. Pokud se jedná o hrozící úpadek, může jej podat pouze dlužník.

Jelikož se tato práce zaměřuje na manžely, tedy FO, nebude v práci rozebírána situace právnických osob. U FO dochází nejčastěji k tomu, že insolvenční návrh podává dlužník sám na sebe a „vyhlašuje tak osobní bankrot“.

Při podávání návrhu je možné vybrat si, zda se návrh podá elektronicky s platným elektronickým podpisem nebo písemně opatřen úředně ověřeným podpisem.

Pokud dlužník podává návrh sám na sebe, musí v něm uvést všechny skutečnosti, na základě kterých dosvědčuje svůj úpadek nebo hrozící úpadek. Musí též přiložit potřebné přílohy a to seznam majetku včetně svých pohledávek a údajů o svých dlužnících, seznam svých závazků včetně údajů věřitelů, seznam svých zaměstnanců, listiny jimiž dokládá svůj úpadek popř. hrozící úpadek.

Dlužník, který chce oddlužit, je povinen spojit insolvenční návrh s návrhem na povolení oddlužení. Je nutné správně vyplnit formulář, který je volně ke stažení na webových stránkách isir.justice.cz. Vyplněný vzor je uveden v příloze č. 3. ^[36] Návrh na povolení oddlužení je samostatný formulář. V šestém oddílu je možné zaškrtnout ono spojení insolvenčního návrhu a návrhu na povolení oddlužení. Není nutné podávat insolvenční návrh zvlášť.

^[36] Viz. Příloha č.3 Vyplněný návrh na povolení oddlužení

3.2 Návrh na povolení oddlužení

Tento návrh dostupný na webových stránkách se sestává z třinácti stran a dvaceti devíti oddílů. Je určen jak pro FO tak i právnické osoby. Návrh se podává k příslušnému krajskému soudu rozhodnému dle místa bydliště dlužníka. FO dlužníka vyplňuje oddíl první, kde se vyplní příslušné osobní údaje jako jméno, tituly, rodné číslo, údaje o bydlení apod. Tento návrh dává možnost uvedení rozdílné adresy bydliště a adresy doručovací, což je praktické např. v případě, že trvalý pobyt je hlášen na úřadě. A to v oddíle třetím. Ve čtvrtém a pátém oddíle je možné ustanovit odpovědného zmocněnce, aby jednal za dlužníka. Pokud dlužník zmocní FO je nutné přiložit i plnou moc. V osmém oddíle se rozhoduje o způsobu oddlužení, které dlužník navrhuje. Rozhoduje se mezi zpeněžením majetkové podstaty a plněním splátkového kalendáře. Nejoblíbenějším a zároveň nejčastějším způsobem oddlužení je oddlužení plněním splátkového kalendáře. Dlužník v tomto případě oddlužení žije pět let z nezabavitelné částky a zbytek peněžních prostředků se rozděluje mezi dlužníkovy věřitele poměrovým uspokojením. V případě zpeněžení majetkové podstaty se postupuje obdobně jako u konkursu. V devátém až jedenáctém oddíle je nutné popsat okolnosti, podle kterých je možné usoudit, že dlužník je schopen pokrýt minimálně třicet procent svých nezajištěných závazků. Je možné však doložit souhlas věřitele, že postačí pokrýt méně než 30%, takovýto dokument musí být úředně ověřen. Uvádí se zde veškeré pět let dopředu očekávané a tři roky dozadu obdržené příjmy. Na základě těchto dat soud určí, zda je dlužník schopen splatit dluhy. Co se týče minulých příjmů je dlužník povinen přiložit listiny dokládající výši příjmů, např. výplatnice, doklad o výši důchodu, výpisy bankovních účtů apod.

Je zde nutné pravdivě uvést, zda v posledních pěti letech bylo na dlužníka zahájeno insolvenční nebo jiné řízení, zda existují nějaká nezahlazená pravomocná odsouzení pro trestné činy majetkové nebo hospodářské povahy.

Pokud dlužník ví, že za období pěti let bude schopen splatit více jak 50% pohledávek nezajištěných věřitelů, je možné v oddíle patnáct navrhnout nižší než zákonem stanovené splátky. Tento úkon je třeba řádně zdůvodnit.

V oddíle šestnáct až dvacet jedna se pojednává o majetku a závazcích. U majetku se rozlišuje majetek jenž je předmětem zajišťovacích práv a majetek, který předmětem zajišťovacích práv není. Majetkem se zde rozumí i pohledávky dlužníka. U majetku se uvádí pořizovací cena a u pohledávek daná částka. U závazků rozlišujeme závazky vykonatelné a nevykonatelné. Obě skupiny závazků lze rozdělit na ty, z nichž plyne právo na uspokojení ze zajištění a ty, z kterých toto právo neplyne. U všech závazků je zapotřebí identifikovat věřitele a uvést výši závazku a uvést tzv. pořadové číslo, které je poté po celou dobu procesu přidělené

věřiteli.

Pokud má dlužník manžela, zákon vyžaduje, aby v návrhu byl připojen souhlas s tímto návrhem na povolení oddlužení. Pokud by nebyl dotčen matek náležící do SJM ani jiné vyživovací povinnosti, souhlas by nebyl třeba.

Formulář myslí i na osoby, jež jsou ochotny se za dlužníka zaručit, případně zavázat jako spoludlužník. U obou forem je nutné doložit listinné dokumenty dokládající danou skutečnost, které budou úředně ověřeny.

V posledních částech jsou uvedeny osoby, jež návrh podávají respektive podepisují. Uvádějí zde údaje o místě a datu, kde je návrh podepisován a dále identifikační údaje osob.

Správně vyplněný formulář rozhoduje o schválení oddlužení. Proto je třeba dbát na to aby byl vyplněn správně, pravdivě a úplně.

3.3 Zahájení insolvenčního řízení

Insolvenční řízení se zahajuje na návrh a dnem, kdy je návrh doručen příslušnému soudu opatřen úředně ověřeným podpisem. Soud je povinen neprodleně a to nejpozději do dvou úředních hodin od obdržení případného návrhu, zveřejnit zahájení řízení vyhláškou. Tato vyhláška je veřejně dostupná na stránkách ministerstva spravedlnosti v IR.

Od okamžiku, kdy nastanou účinky spojené se zahájením insolvenčního řízení, je dlužník povinen se zdržet nakládání s majetkovou podstatou a s majetkem, který do ní může náležet.^[37]

Se zahájením insolvenčního řízení jsou spojené účinky, jejichž výčet je uveden v § 109 až § 114 IZ. Je zde uvedeno, že pokud existují pohledávky věřitelů, které lze uplatnit v řízení podáním přihlášky, nemohou být uplatněny podáním žaloby. Právo na uspokojení ze zajištění, které se týká majetku lze uplatit pouze za podmínek stanovených v IZ. Exekuce lze pouze nařídit, v průběhu řízení je však není možno provést, což představuje nemalou výhodu pro dlužníky.

Věřitelé jsou současnou společností vedeni, aby sami kontrolovali své dlužníky a souvztažně s tím insolvenční rejstřík, kde se pomocí vyhlášek mohou dozvědět o zahájení řízení. Na základě těchto veřejných informací jsou oprávněni uplatnit své pohledávky vůči dlužníkovi přihláškou. Tuto přihlášku lze podat ještě před soudním zveřejněním výzvy k uplatnění pohledávek v insolvenčním řízení a do stanovené lhůty 30 dní od vydání rozhodnutí o úpadku. Soud tedy standardně v rozhodnutí o úpadku povolí oddlužení a stanoví lhůtu pro podání přihlášek.

^[37]INSOLVENČNÍ ZÁKON. *Obecné informace*[online]. [cit.2013-02-04]. Dostupné z: www.insolvencnizakon.cz/obecne-informace/dluznik/zahajeni-insolvenčního-řízení

Soud může ustanovit předběžného InSp pokud nařídil předběžné opatření k nakládání s majetkovou podstatou nebo pokud vyhlásil moratorium aj. Předběžný InSp je povinen provádět opatření, aby zjistil a zajistil dlužníkův majetek.

Předběžná opatření se vydávají je-li podezření, že vznikne nějaký neprospěch věřitelů. Soud jej vydá na základě návrhu, popř. bez návrhu.^[38]

Při zahájení řízení je soud povinen doručovat určité důležité písemnosti. Zejména je důležitá komunikace s dlužníkem a insolvenčním správcem, věřitelským výborem a jinými osobami, kterých se řízení přímo nějak dotýká.

Dalším neméně podstatným institutem je moratorium. Jeho smyslem je poskytnout dlužníkovi čas na to, aby se mohl vyrovnat s věřiteli ještě než proběhne insolvenční řízení, toto právo je dostupné ovšem jen pro právnické osoby podnikatele.

3.4 Rozhodnutí o úpadku

Aby mohlo být o úpadku rozhodnuto musí být detailně projednán insolvenční návrh a musí se o něm rozhodnout. Primárně musí být návrh podán správně a úplně. Se všemi podstatnými náležitostmi a přílohami. Insolvenční soud může v určitých případech vyzvat navrhovatele k doplnění nebo návrh odmítnout. Zpětvzetí návrhu je přípustné do vydání rozhodnutí o úpadku. Soud je povinen učinit úkony směřující k rozhodnutí o návrhu do deseti dnů.

Dlužníkovi je soudem přiznán úpadek pouze pokud splňuje určité definované znaky. Zejména je to mnohost věřitelů, IZ přímo v § 3 určuje, že dlužník musí mít více než jednoho - tedy minimálně dva věřitele. Výše závazků zde není podstatná. Pohledávky nemusí být vykonatelné. Musí být však po splatnosti po dobu delší než třicet dnů a tyto závazky dlužník nesmí být schopen nijak plnit. Pokud by se jednalo pouze o neochotu dlužníka platit, nemohlo by o úpadku být rozhodnuto.^[39]

Rozhodnutí o úpadku je upraveno § 136 IZ. Pokud soud zjistí úpadek dlužníka vydá rozhodnutí o úpadku. Toto rozhodnutí obsahuje výroky ohledně zjištění úpadku, případně hrozícího úpadku, ustanovení insolvenčního správce, údaje o datech, kdy nastávají účinky toho daného rozhodnutí, výzvy pro věřitele jež se nepřihlásili. Dále osoby, které mají vůči dlužníkovi závazky, aby již plnění poskytovaly insolvenčnímu správci. A jiné podstatné náležitosti.^[40]

Toto rozhodnutí doručuje soud zvlášť dlužníkovi a insolvenčnímu správci do vlastních

^[38] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

^[39] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

^[40] Viz. Příloha č.4 Rozhodnutí o úpadku

rukou. Ostatním osobám doručuje soud toto rozhodnutí také. Dále vyrozumí o tomto rozhodnutí finanční úřad, kde má dlužník uvedené bydliště, krajskou pobočku Úřadu práce, Okresní správu sociálního zabezpečení, obecný soud, soud a jiný orgán, před kterým probíhá řízení o nárocích, které se týkají majetkové podstaty, Českou národní banku je-li to nutné aj.

Proti rozhodnutí o úpadku není možné se odvolat. Insolvenční návrh může být zamítnut z důvodů jež jsou výčtem § 143 a § 144 IZ. Proti zamítnutí se může odvolat pouze navrhovatel.^[41]

3.5 Rozhodnutí o oddlužení, předpoklad pro povolení oddlužení a povolení oddlužení soudem

Existují dva způsoby vydání rozhodnutí o způsobu oddlužení. A to spojení rozhodnutí o úpadku s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku. Což se děje na základě podaného návrhu, kde je výslovně uveden navrhovaný způsob řešení úpadku. Nebo jde o způsob, kdy soud vydá dvě rozhodnutí v jiných časových intervalech.^[42] Nejčastěji u FO na základě řízení o návrhu soud spojí obě rozhodnutí a rovnou vydá rozhodnutí o povolení oddlužení.

Oddlužení fyzických osob se řeší zpeněžením majetkové podstaty, a co je pro mnohé dlužníky výhodnější, za pomoci splátkového kalendáře. Jedná se o mnohem šetrnější způsob než je konkurs. V případě splátkového kalendáře je dlužníkovi během období pěti let ponechám majetek, po skončení řízení I v jeho průběhu může však přijít o majetek k němuž mají věřitelé právo ze zajištění. V těchto pěti letech dlužník dostává pouze nezabavitelnou část mzdy nebo jiného příjmu a zbytek je prostřednictvím InSp rozdělena poměrovou částí mezi věřitele. Toto procentuální vyčíslení je součástí usnesení o schválení oddlužení plněním splátkového kalendáře. V případě oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty je dlužníkům majetek za pomoci InSp zpeněžen a vytěžená částka je poměrově rozdělena mezi věřitele. Pokud dlužník po rozhodnutí získá nějaký majetek, např. i mzdu, tento majetek se zpeněžovat nebude.

Předpokladem pro povolení oddlužení je, že FO v době podání návrhu není podnikatelem. Pokud má dlužník živnostenské oprávnění, musí dlužník provozování živnosti minimálně pozastavit. Dluhy jež jsou předmětem návrhu nesmí plynout z podnikání. Jak již bylo zmíněno, tolerují se dluhy z podnikání, které jsou zanedbatelného rozsahu ve vztahu k celkovým dluhům. Nesmí se jednat o opakovaný návrh na povolení oddlužení, jelikož není přípustné, aby dlužník jež byl oddlužen opakovaně využil tohoto institutu. Dlužník nesmí být za posledních pět let pravomocně odsouzen pro trestný čin majetkové nebo hospodářské

^[41] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

povahy. Musí existovat předpoklad, že bude schopen splatit minimálně 30% svého dluhu vůči každému z věřitelů. ^[43]

Pokud tedy jsou splněny všechny náležitosti a u dlužníka nelze usuzovat na nepoctivý záměr, soud rozhodne o způsobu řešení úpadku neprodleně a vydá příslušné rozhodnutí.

3.6 Přihlášení a přezkum pohledávek

Rozhodnutí o povolení oddlužení je nejčastěji spojeno s rozhodnutím o úpadku dlužníka. V tomto rozhodnutí je ustanoven InSp, který činí potřebné a stanovené úkony související s jeho činností. V tomto rozhodnutí jsou též vyzváni věřitelé, aby podali své přihlášky svých pohledávek. Lhůta pro podání přihlášky nesmí být kratší než třicet dnů a delší než dva měsíce od výzvy soudu uvedené v IR. Pokud je součástí rozhodnutí o úpadku i rozhodnutí o povolení oddlužení, je lhůta pro přihlášení pohledávek pouze třicet dnů. Dále je v tomto rozhodnutí stanovené datum přezkumného řízení a zpravidla ve stejný den se koná i schůze věřitelů, která na přezkumné řízení naváže.

Tyto přihlášky si na soudě průběžně vyzvedává sám IS. Postupně je shromažďuje a zejména zkoumá jejich obsah. Z těchto přihlášek připravuje podklady pro přezkumné řízení.

Existuje zde povinnost dlužníka se k těmto přihláškám vyjádřit ještě před přezkumným řízením. IS může doporučit, zda má dlužník dluh uznat nebo popřít. Nicméně dlužník se musí vyjádřit svobodně dle své vůle. Z praktického hlediska to vypadá tak, že dlužník přímo na připravený seznam pohledávek napíše “ano, uznávám tento dluh” popř. “ne, neuznávám tento dluh” a důvody neuznání. Toto předběžné stanovisko je dlužník oprávněn až do přezkumného řízení změnit. Další možností je se k těmto přihláškám vyjádřit až na přezkumném řízení.

Přihlášení pohledávek je možné pouze pomocí předepsaného formuláře, který je volně dostupný, podobně jako formulář na povolení oddlužení, na stránkách Ministerstva spravedlnosti. Sestává se z osmi stran a celkem dvaceti sedmi oddílů. První strana slouží jako identifikátor osoby věřitele. Druhá až šestá strana slouží k popisu pohledávek. Jsou zde rozlišené pohledávky nezajištěné, zajištěné majetkem dlužníka, nezajištěná majetkem dlužníka, u této pohledávky insolvenční soud pohlíží na pohledávku jako na nezajištěnou a zajištěné nejen majetkem dlužníka. Na sedmé až osmé straně je sumarizace těchto přihlášených pohledávek. ^[44]

^[42] Viz příloha č.6, Rozhodnutí o úpadku spojené s rozhodnutím o povolení oddlužení

^[43] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

^[44] Viz. Příloha č.7, Formulář pro přihlášení pohledávek v insolvenčním řízení

3.7 Přezkumné jednání a schůze věřitelů

Datum těchto řízení je předem znám z rozhodnutí soudu. Schůze věřitelů se pak svolává vyhláškou, která je součástí onoho rozhodnutí popř. je vyhláška samostatně.

Na jednání jsou InSp postupně projednávány jednotlivé přihlášky podle pořadového čísla uvedeného na přihlášce. Ke každé přihlášce se vyjadřuje zvlášť InSp a dlužník, neboť pravost, výši nebo pořadí můžou popřít oba nezávisle na sobě. Má to stejné účinky.

Pokud se přezkumné jednání týká oddlužení není dlužník povinen se jednání zúčastnit. Ovšem soud bezprodleně po jednání započne schůzi věřitelů, kde dlužník již přítomen musí být. Pokud by se bez patřičné omluvy dlužník nedostavil, má se podle § 399 odst. 3 IZ za to, že dlužník vzal návrh na oddlužení zpět.^[45] Soud pak řízení zastaví a prohlásí na majetek dlužníka konkurs. Dlužník se může na schůzi nechat zastupovat na základě plné moci. Pokud se na této schůzi projednává způsob oddlužení, zákon přímo vyžaduje, aby se dlužník zúčastnil osobně. To mu ovšem nebrání, aby byl přítomen i jeho zástupce.

Na přezkumném jednání se probírají jednotlivé přihlášky. Když dlužník, popř. InSp popřou danou pohledávku, mohou tím vyvolat incidenční spor.^[46] Stane se tak pokud bude podána žaloba, např. InSp popře nevykonatelnou pohledávku, pak vyrozumí věřitele o popření a ten podá žalobu. Naopak je tomu u vykonatelné pohledávky, kde podává žalobu InSp. Věřitel toto právo nemá. Neexistuje možnost, aby se vyjádřil k jiným pohledávkám a popřel tak jejich pravost. Jestliže však dlužník nebo InSp popře pohledávku, musí uvést důvod svého činění. Pohledávka se popírá co do pravosti, výše či pořadí. Pokud se jedná o popření pravosti, má popírající za to, že pohledávka nevznikla, nebo v minulosti vznikla, ale došlo k jejímu zániku nebo promlčení. V případě, kdy je pohledávka popřena co do výše, musí být určeno, jaká je její skutečná výše. Když se popírá pořadí, nejčastěji se popírá právo ze zajištění. InSp může co do výše popřít i tu pohledávku, jejíž jistina je nepřiměřeně rozdílná od konečné částky uvedené v přihlášce. Nejčastěji se jedná o nepřiměřeně vysoké úroky či pokuty z prodlení. InSp se takto rozhoduje, pokud je dlužná částka více než dvojnásobná oproti jistině. InSp tedy popírá takové pohledávky, kdy jsou smluvní pokuty i úroky nepřiměřeně vysoké tedy v rozporu s dobrými mravy. U takové pohledávky popře onu

^[45] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

^[46] Incidenční spor- „Incidenční spor je sporem, který byl vyvolán vlastním insolvenčním řízením. Projednává jej insolvenční soud, a to soudce, který podle rozvrhu práce vykonává v daném insolvenčním řízení dohled. Pro projednání incidenčního sporu platí některá specifická pravidla zakotvená v insolvenčním zákoně; incidenčního sporu se vždy musí na straně žalobce či žalovaného účastnit insolvenční správce. Zejména se jedná o spory o vyloučení majetku z majetkové podstaty, spory o určení pravosti, výše či pořadí popřené pohledávky, spory o vypořádání v důsledku prohlášení konkursu zaniklého společného jmění manželů či spory z odpůřící žaloby, viz MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

nepřiměřenou část odpovídající např. těm úrokům. ^[47]

Bezprostředně po tomto jednání se koná schůze věřitelů jakožto vrcholového orgánu. Ve vyhlášce uvádí InSou kromě termínu a místa konání také předmět jednání. Tato vyhláška je zveřejněna prostřednictvím IR a úřední desky InSou. Soud se povinen svolat první schůzi věřitelů nejpozději dva měsíce od rozhodnutí o úpadku. Schůze věřitelů se pořádá většinou v jednacích síních budov InSou a je veřejnosti přístupná, pokud by v daném řízení bylo velké množství věřitelů, kteří by se do jednacích síní nevešli z hlediska kapacitního, je možné schůzi přesunout do jiných prostorů, jakými může být např. kino, kulturní dům aj.

V čele, pokud je zvolen, stojí nejčastěji zástupce věřitelů. Pokud je přihlášených věřitelů více jak padesát, výkonným orgánem je pak věřitelský výbor. Kompetence schůze věřitelů jsou výslovně stanoveny IZ. V případě, kdy se úpadek řeší oddlužením, volí schůze věřitelů danou formu oddlužení a to hlasováním. Pro různá usnesení jsou IZ předepsána různá pravidla hlasování. Někde postačí nadpoloviční většina přítomných věřitelů, jinde zase rozhoduje způsob počítání hlasů. ^[48]

Dlužník je oprávněn navrhnout způsob řešení oddlužení ve formuláři, tímto návrhem nejsou věřitelé nijak vázáni a rozhodují hlasovacím právem a to ti věřitelé, kteří mají nezajištěné pohledávky a ti, kteří nejsou k dlužníkovi ve vztahu osobou blízkou. Pokud se věřitelé nedohodnou, stanovuje formu oddlužení insolvenční soud. ^[49]

3.8 Oddlužení

Oddlužení FO nepodnikatelů se dělí na dva typy. Jedná se o oddlužení ve formě splátkového kalendáře a oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty. Podstatou je vždy uspokojení věřitelů.

Šetrnějším způsobem pro dlužníka je oddlužení formou splátkového kalendáře. Většina dlužníků FO zaškrtně ve formuláři pro povolení oddlužení právě tuto možnost oddlužení. Principem tohoto způsobu oddlužení je po dobu pěti let splácet svým nezajištěným věřitelům ze svých příjmů v rozsahu, v jakém z nich mohou být při výkonu rozhodnutí nebo exekuci uspokojeny přednostní pohledávky. Částka, která má být dlužníkem splácena je určena podle toho, kdo kolik přihlásil, resp. kolik bylo zjištěno v rozhodnutí InSou o

^[47] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

^[48] „Pro hlasování platí pravidlo, že na každou IKČ přihlášenou do insolvenčního řízení připadá jeden hlas. Věřitelé tak podle výše přihlášené pohledávky mají různé síly. Nikdy se nepočítají hlasy podle “hlav”, tedy podle počtu hlasujících věřitelů.” viz. MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

^[49] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

schválení oddlužení. Je tedy v moci soudu stanovovat a schvalovat splátkový kalendář.

V tomto rozhodnutí, jež je součástí příloh č.5 a č.6, soud ukládá dlužníkovi povinnosti. Dlužník musí po dobu pěti let platit nezajištěným věřitelům, prostřednictvím InSp vždy k určitému datu, stanovenou částku. Stanovená částka je vždy podle poměru pohledávek. Současně je zde uveden datum první splátky, která musí být splacena nejpozději do konce měsíce následujícího po měsíci, v němž nastanou účinky schváleného oddlužení. Uvede také příjmy, ze kterých tato první splátka bude hrazena. Jsou zde výslovně uvedeni věřitelé, kteří souhlasili, že hodnota plnění bude nižší než 30% jejich pohledávky. U těchto věřitelů je uvedena i minimální částka plnění, které bylo dohodnuto. Soud v rozhodnutí přikazuje plátcům mzdy popř. jiného příjmu dlužníka, aby po doručení rozhodnutí o schválení oddlužení, prováděl srážky ze mzdy popř. jiného příjmu dlužníka a zasílal je na účet InSp. Dlužník není v tomto procesu tedy aktivně zapojen. Je povinností InSp, aby kontroloval, zda jsou srážky prováděny správně a v opačném případě je oprávněn požadovat, aby došlo k nápravě. V praxi požádá nejprve plátců mzdy popř. jiného příjmu dlužníka, aby sjednal nápravu. Pokud není náprava sjednána, požádá soud, aby byla náprava sjednána. Pokud je plátců více než jeden řeší se většinou situace, tak, že je na účet InSp zasílána částka celková od všech plátců a InSp sám vypočítá nezabavitelnou částku, kterou posílá dlužníkovi. Zároveň vyplácí poměrově i věřitele.^[50]

Kromě těchto povinností má dlužník i jiné povinnosti, které jsou součástí následující kapitoly 3.9. Součinnost dlužníka.

V průběhu řízení je možné, že dojde ke změně splátkového kalendáře. Nastává to v takových případech, kdy dojde k závažným změnám. Tyto okolnosti můžou být způsobeny nutností hradit přednostní pohledávky, což způsobí snížení poměrového plnění. Příkladem může být výživné. Což nemění poměry uspokojení, ale za předpokladu stejného příjmu, dojde ke snížení měsíční splátky. Poměry by změnila např. deponovaná určitá částka, než je rozhodnuto soudem o popření části pohledávky InSp. Např. InSp popře polovinu jedné pohledávky, soud v prvním ustanovení stanoví, že polovina podílu tohoto věřitele se bude vyplácet, polovina deponovat na účtu InSp. Ještě předtím InSp po přezkumném jednání vyrozumí nezajištěného věřitele, že jeho pohledávka byla popřena, ten má 30 dní na podání žaloby, žalobu nepodá a tím pádem soud rozhodne, že se k pohledávce nepřihlíží. Poté tedy vydá nové usnesení, kde stanoví, že mezi věřitele rozpočte depozit a určí tak zcela nové poměry. Nebo naopak, pokud v průběhu pěti let dojde ke splacení 100% pohledávky některého z věřitelů, dojde tak ke zvýšení poměrového uspokojení ostatních věřitelů.^[51]

^[50] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

^[51] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

Druhým způsobem oddlužení je oddlužení ve formě zpeněžení majetkové podstaty. Podstata zpeněžení je téměř shodná s konkursem. Rozdíl je že do majetkové podstaty patří oproti konkursu pouze majetek, který měl dlužník v okamžiku, kdy byla tato forma oddlužení InSou schvalována. Majetek, který dlužník nabude až po schválení oddlužení, do majetkové podstaty již nespadá.

Je to způsob řešení oddlužení, kdy dlužník přichází o možnost disponovat s majetkem, který tvoří majetkovou podstatu. Tento majetek je InSp zpeněžen a zjištěné pohledávky jsou v zásadě poměrově uspokojeny z výnosu zpeněžení majetkové podstaty.

V případě zpeněžení majetkové podstaty jednoho z manželů zaniká podle IZ SJM. Musí dojít k vypořádání SJM dle IZ. Vypořádat SJM lze na základě dohody mezi InSp a manželem dlužníka. Tuto dohodu musí schválit věřitelský výbor a InSou.

InSp zpeněžuje majetkovou podstatu až po právní moci usnesení o rozhodnutí zpeněžení majetkové podstaty. Zpeněžuje majetek přímým prodejem, veřejnou dražbou nebo za pomoci exekučního soudu. O způsobu zpeněžení i o částce, za kterou má být majetek zpeněžen, může rozhodnout schůze věřitelů nebo soud. InSou může dokonce stanovit, při udělení souhlasu pro přímý prodej, formu prodeje. A to rozsah inzerce, způsob výběru nejlepší nabídky, splatnost kupní ceny aj. Pokud se jedná o majetek, který je předmětem zajištění, uděluje souhlas namísto věřitelského výboru zajištěný věřitel. Tento princip souhlasu zajištěného věřitele platí při každé formě zpeněžení. Pokud bude InSp řešit zpeněžení veřejnou dražbou, nepotřebuje souhlas InSou. Předpokladem pro zpeněžení majetku prostřednictvím exekučního soudu je připojení soupisu majetkové podstaty potvrzený InSou a dále přiložené souhlasné stanovisko věřitelského výboru. Majetek jež je zpeněžen nesmí nabýt dlužníkovy osoby blízké.

Zpeněžením majetkové podstaty zanikají všechna zástavní práva, účinky nařízení výkonu rozhodnutí nebo exekuce a ta věcná břemena, která zatěžovala zpeněžovaný majetek a podle ustanovení IZ byla shledána neúčinnými.

Platí, že pohledávky za majetkovou podstatou a pohledávky jim na roveň postavené jsou uspokojovány kdykoliv v průběhu IŘ. Zpočátku většinou InSp nemá žádné finanční prostředky, takže logicky bude pohledávky věřitelů uspokojovat až po zpeněžení majetkové podstaty. Pokud se jedná o zajištěné věřitele, budou mít přednostní právo na částku vytěženou z prodeje majetku, pro které bylo zajištění vydáno. Platí však, že přednostní pohledávky musí být uspokojeny nejpozději k vydání rozvrhového usnesení. Podle IZ platí, že nejprve se uspokojuje odměna InSp a hotové výdaje InSp, pohledávky věřitelů z úvěrového financování, náklady spojené s údržbou a správou majetkové podstaty a dále pohledávky na výživném.

Všechny ostatní přednostní pohledávky se pak poměrově uspokojí. Může se stát že tyto pohledávky nebudou z důvodu nedostatku disponibilních finančních prostředků uspokojeny. Nepřednostní pohledávky jsou uspokojeny až v samotném závěru IŘ. ^[52]

3.9 Součinnost dlužníka

Součinnost dlužníka je velmi podstatná v průběhu celého IŘ. IZ přímo vymezuje úkony, které je dlužník povinen provádět. Musí InSp hlásit veškeré změny bez zbytečného odkladu. Především pak jedná-li se o změnu bydliště, korespondenční adresy, čísla účtu aj. Pokud dojde ke změně zaměstnavatele, dokládá dlužník InSp novou smlouvu o pracovním poměru a pokud má k dispozici i prohlášení o ukončení předchozího pracovního poměru tak i tuto listinu. ^[53]

Dlužníkovi jsou v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře uloženy nemalé povinnosti, a to zejména povinnost vykonávat výdělečnou činnost, a v případě, že se stane nezaměstnaným, o výdělečnou činnost aktivně usilovat. To znamená, že nemá možnost vzdát se možnosti mít příjem. Hodnoty, které získá např. dědictvím nebo jiné mimořádné příjmy, jakými jsou např. deponované exekutorské srážky aj., může použít k mimořádným splátkám nad rámec splátkového kalendáře. Vždy k 15. lednu a 15. červenci kalendářního roku předkládá InSou, InSp a věřitelskému výboru přehled svých příjmů za uplynulých šest měsíců. Dlužník nesmí tajit žádný ze svých příjmů. Nesmí poskytovat žádnému z věřitelů zvláštní výhody. A co je podstatné nesmí na sebe přijímat jiné závazky, které by nebyl schopen plnit.

V případě postavení dlužníka, kdy dochází ke zpeněžení jeho majetkové podstaty, má dlužník povinnost zejména umožnit InSp, aby mohl začít vykonávat dispoziční oprávnění k majetkové podstatě. Dále je povinen poskytovat InSp jím vyžádanou součinnost při zjišťování a zajišťování majetku, např. je povinen umožnit InSp přístup do všech míst, kde má majetek. Musí zejména sepsat soupis majetku a závazků pravdivě a co nejpřesněji, neboť je tato listina východiskem pro InSp.

Nad touto součinností vykonává dohled InSp. V případech, kdy dlužník neposkytuje potřebnou součinnost, je InSp oprávněn požádat o pomoc InSou, který může nařídit prohlídku bytu, nebo jiná opatření, která povedou k docílení součinnosti dlužníka. ^[54]

3.10 Činnost insolvenčního správce

V zákoně č. 312/2006., o insolvenčních správcích jsou uvedeny podmínky oprávnění

^[52] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde Praha, 2009

^[53] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

vykonávat činnost InSp. Tyto podmínky jsou již součástí kapitoly 2.5. Jedná se o FO nebo právnickou osobu, které je na základě splnění daných podmínek uděleno povolení, které ji opravňuje k výkonu její činnosti.^[55]

Činnost InSp započne vydáním rozhodnutí soudu, které ho výslovně ustanoví InSp pro daný případ. V průběhu řízení plní povinnosti, které mu ukládá přímo zákon. Pokud je InSp ustanoven v rozhodnutí, činí zejména soupis majetku a závazků. Na příslušném soudě si InSp vyzvedne přihlášky pohledávek věřitelů. Nejčastěji se InSp domlouvá s dlužníkem na osobní schůzce ve své kanceláři, není však vyloučeno, že InSp navštíví dlužníka doma. Při schůzce je možné sepsat zápis z jednání, kde se uvede, zda se dlužník sám dostavil do kanceláře InSp, nebo InSp se dostavil k dlužníkovi, uvádí se zde i spisová značka. Dlužník zde poskytuje součinnost při zjištění ohledně manželství, zda je svobodný, ženatý/vdaná, rozvedený nebo vdovec/vdova. Pokud je dlužník v manželství, InSp zajímá jak dlouho a zda existuje nějaká předmanželská smlouva. V případě, že je dlužník rozveden, tak je podstatné, jak dlouho, a jak bylo vypořádáno SJM. Dále se InSp ptá, zda-li má dlužník nějaké vyživovací povinnosti, jaká je jeho adresa bydliště i adresa doručovací, zda vede nějaké účty, ať už běžné nebo spořicí, jaký je zde zůstatek a čísla daných účtů. Pokud se InSp dostaví k dlužníkovi, rovnou překontroluje stav majetku a sepiše seznam majetkové podstaty, který případně i nafotí. Poté uvede do zápisu z jednání, zda je seznam majetku uvedený v návrhu úplný nebo neúplný. Pokud InSp zjistí jiný majetek, zaznamená to. Dále InSp zajímají možné neúčinné právní úkony. Zejména pak, zda na někoho v posledních 5 letech dlužník nepřevedl nějaký majetek, zda se nevzdal dědictví aj. V návrhu jsou sepsány i údaje o podnikání, průměrném měsíčním příjmu, formě bydlení, nákladech na bydlení a jiné další skutečnosti, kterými může být nějaká jasná vidina do budoucnosti. Například svatba, rozvod, změna bydliště, zaměstnání aj. Tento postup není zcela standardní a každý InSp si volí svůj přístup k věci. Já jsem se setkala s touto variantou. Zjištění majetku spočívá v návštěvě InSp u dlužníka, kdy, jak již bylo řečeno výše, nafotí prostory a majetek dlužníka.

Poté požádá o součinnost Český úřad zeměměřičský a katastrální, Ministerstvo dopravy, případně odbor dopravně-správních činností města, v němž dlužník bydlí, aby zjistil, zda dlužník vlastní jiný majetek. O součinnost požádá i jiné, např. bankovní instituce.

InSp provádí přezkum pohledávek. Zejména kontroluje, zda jsou v přihlášce uvedeny veškeré podstatné náležitosti, které dokládají, že daná pohledávka skutečně vznikla a je jasná i její výše. Těmito náležitostmi jsou například smlouvy, obchodní podmínky, uznání dluhu, údaje o společnosti, výpis z obchodního rejstříku, osoba, která je zástupcem společnosti, plná

^[54] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde Praha, 2009

^[55] Vyhláška č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců

moc aj.

V případě, kdy je InSp hotov s veškerou dohledací činností, účastní se přezkumného řízení a schůze věřitelů, kde předkládá svá dosavadní zjištění a projednává jednotlivé přihlášky. Tohoto jednání se účastní také dlužník. Má zde možnost na výzvu soudu vyjádřit se ke své nehospodárnosti. V případě nepřítomnosti věřitelů rozhodne soud o způsobu oddlužení.

Pokud soud rozhodl o oddlužení formou splátkového kalendáře, pak v daném rozhodnutí poměrově určí procentuální uspokojení jednotlivých věřitelů, uloží povinnosti plátcí mzdy nebo jiného příjmu dlužníka, dlužníkovi a InSp. InSp každý měsíc obdrží od dlužníka výplatnice, které uchovává po celou dobu. Všem věřitelům, kteří neuvedli ve své přihlášce číslo účtu nebo variabilní symbol, rozešle výzvu, aby tak učinili. Na účet InSp přijde každý měsíc zabavitelná částka od zaměstnavatele, státní správy nebo jiného plátce. Pokud má dlužník více příjmů je žádoucí, aby na účet InSp chodily peníze všechny, sám pak vypočítá nezabavitelnou částku, kterou zašle dlužníkovi a zabavitelná částka je rozpočítána mezi věřitele a každý měsíc zasílána na jejich účty. Každého půl roku InSp zasílá soudu zprávu InSp o dohledu nad činností dlužníka.^[56] Tento proces trvá pět let. Poté InSp vyrozumí soud, že došlo ke splnění oddlužení a následně dojde na žádost dlužníka k osvobození dlužníka od dluhů.

V případě zpeněžení majetkové podstaty InSp, provede úplný soupis majetku, který nafotí a činí kroky k jeho prodeji. K těmto krokům jsou věřitelé oprávněni se vyjadřovat. InSp má tedy dispoziční oprávnění nakládat s majetkovou podstatou. Opět dojde k poměrnému uspokojení věřitelů, sepíše se konečná zpráva a dlužník je tak zbaven svých dluhů.

Během řízení InSp řeší spoustu jiných úkonů. Hlásí soudu každou větší změnu, píše stanoviska k žádostem dlužníků o snížení splátek, vyžaduje součinnost dlužníka, řeší změny v číslech účtů, variabilních symbolech aj. Vždy podle situace.

Činnost InSp v případě oddlužení je v kostce spousta papírování, vyřizování a korespondence. Kdy by mělo IŘ vést k uspokojení věřitelů a oddlužení dlužníka, který je následně poučen ze svých dluhů, a již by se neměl opakovaně zadlužovat či dostat se do opakované situace. Pro dlužníka by IŘ mělo být poučení se z dřívějších chyb.

3.11 Doručování a lhůty

Doručování představuje v insolvenci, stejně jako v jiných případech, zajištění přenosu informací mezi procesními subjekty řízení.

Doručování soudem probíhá ve většině případů vyhláškou. Znamená to, že soud vyrozumí účastníky řízení pouze vyvěšením písemnosti na úřední desce InSou po stanovenou

dobu a zveřejněním v IR. Praxe však ukazuje, že zveřejněním písemností pomocí úřední desky je zbytečné, proto současná situace spěje ke zrušení této povinnosti a využívání pouze IR. Takto doručená písemnost se považuje za doručenou dnem, případně okamžikem, tzn. dnem, hodinou a minutou zveřejnění v IR. IZ přímo ukládá povinnost zveřejňovat některé údaje. Jinou formou než zveřejněním vyhlášky nebo doručení vyhlášky je zveřejnění písemnosti soudem pomocí hromadných sdělovacích prostředků anebo sítě nebo služby elektronických komunikací. Pokud soud chce předvolat zveřejněním písemnosti účastníky řízení, musí být toto předvolání zveřejněno nejméně 15 dní přede dnem, kdy se má jednání nebo jiný úkon IS konat.

Krom tohoto způsobu doručování existuje ještě zvláštní způsob doručení. IZ v § 75 uvádí, že o zvláštní způsob doručení jde tehdy, jestliže je písemnost doručena zvlášť nebo do vlastních rukou adresáta. Taková písemnost se doručuje pro každý subjekt IŘ zvlášť. Tedy zvlášť do rukou dlužníka, InSp a věřitelskému výboru a jiným osobám, které se účastní řízení.

Dalším způsobem doručování je doručování InSp, který má taky povinnost doručovat subjektům IŘ písemnosti, zejména zprávy o své dosavadní činnosti aj. InSp doručuje písemnosti za pomoci datové schránky a není-li možno užít tento způsob doručení, například pro písemnosti určené dlužníkům, použije se klasické doručení písemnosti na adresu sídla popř. jiné adresy, která je dohodnuta.^[57]

U ostatních účastníků probíhá doručování dle vlastního uvážení. Dlužník může listiny zasílat poštou, přinést osobně, poslat emailem apod. Pro činnost InSp jsou rozhodná data datum doručení emailu, datum doručení poštou, datum, kdy dlužník navštíví kancelář osobně.

Datová schránka (dále jen „DS”) je upravena zákonem č. 300/2008 Sb. DS neboli elektronické úložiště je určena k doručování elektronických dokumentů mezi orgány veřejné správy a FO a právnickými osobami. Od roku 2010 slouží i k doručování mezi právnickými osobami navzájem. Zákon definuje DS jako DS FO, DS podnikajících FO, DS právnických osob, DS orgánů veřejné moci. Ministerstvo vede veřejný seznam osob a orgánů, které mají zřízenou datovou schránku.^[58]

3.12 Konečná zpráva

Konečná zpráva (dále jen „KZ”) je písemnost, kdy InSp podává celkový přehled o průběhu IŘ. Jsou zde shrnuty ekonomické výsledky a přehled o průběhu IŘ a činnosti InSp. V zákoně je zpráva definována pouze pro případ, kdy se úpadek řeší konkurzem a to v § 302 až

^[56] Viz. Příloha č.1, Zpráva insolvenčního správce o dohledu nad činností dlužníka

^[57] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

^[58] PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY. *Informace pro občany České republiky*[online]. [cit.2013-02-04]. Dostupné z: <http://seznam.gov.cz/ovm/welcome.do>

307. Platí ovšem, že se KZ se předkládá i v případě oddlužení a to v případě zpeněžení majetkové podstaty. Což plyne z § 398, který uvádí, že při oddlužení formou zpeněžení majetkové podstaty se postupuje obdobně jako v průběhu konkurzu.

KZ je závěrečný účet InSp včetně shrnutí výsledků zpeněžení majetku dlužníka. V zákoně není stanovena lhůta, ve které má být konečná zpráva předložena soudu, jak tomu bylo v zákoně o konkurzu a vyrovnaní. Je to z důvodu, že InSp stejně nedokázali lhůtu dodržovat a lhůta byla opakovaně prodlužována. Není důležitý časový horizont, kdy InSp zprávu předloží, ale stav, kdy InSp připouští, že KZ může být podána. Tento časový okamžik je dán § 302 odst. 1, kdy KZ je předkládána v závěru zpeněžení majetku dlužníka. Tedy KZ InSp předkládá v okamžiku, kdy se již uzavře možnost získat do majetkové podstaty jinou finanční částku. Vypořádání probíhá zpeněžením majetku^[59], vyloučením ze soupisu majetkové podstaty^[60] nebo vynětím ze soupisu majetkové podstaty, k čemuž potřebuje stanovisko věřitelského výboru a InSou^[61]. Současně musí platit podmínka neexistence jiného majetku. I v případě, že nejsou ukončeny incidenční spory, je možné KZ předložit, a to v případě, kdy je zřetelné, že jejich výsledek nijak podstatně neovlivní závěr KZ.^[62]

KZ má docílit vyčíslení částky, která má být rozdělena mezi věřitele, včetně označení jednotlivých věřitelů s údaji o výši jejich podílů na rozdělované částce. Je zde uvedeno, kolik který věřitel z této částky obdrží. Proto předložení KZ bude bránit incidenční spory, které se týkají rozsahu majetkové podstaty, ale také spory, které se týkají konkrétních věřitelů. Spory o vyloučení majetku z majetkové podstaty, spory o vypořádání SJM, spory na základě odpůrčích žalob aj., ale také spory o pravost výši nebo pořadí přihlášených pohledávek. KZ brání i jiné spory, které nemusí být incidenčními spory, ale brání InSp v předložení KZ. Je proto vhodné, aby InSp vyčkal s předložením KZ až do pravomocného ukončení všech souvisejících soudních sporů.

InSp v konečné správě uvádí vyúčtování své odměny a výdajů. Není nutné, aby byla odměna uvedena přímo v této zprávě, ale může být předložena i jako samostatný dokument. Nicméně je běžné, že InSp své výdaje a odměnu uvádí do KZ. Pokud byl v průběhu IŘ stanoven předběžný InSp, oddělený InSp, zástupce InSp nebo zvláštní InSp, předkládá samostatně vyúčtování odměny a hotových výdajů. Ideální by bylo, aby tyto dokumenty korespondovaly s textem KZ hlavního InSp, popř. byly integrální součástí KZ hlavního InSp.^[63]

^[59] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), viz § 283 a násl.

^[60] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), viz § 225 a násl.

^[61] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), viz § 226 a 227.

^[62] Viz příloha č.8, Konečná zpráva

^[63] KONKURSNÍ NOVINY.Poradna[online]. [cit.2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/poradna->

3.13 Osvobození od dluhů

Po skončení oddlužení nedochází k osvobození od dluhů bez zapříčinění dlužníka. O osvobození od dluhů soud rozhoduje na základě návrhu dlužníka.^[64] Soud vydává rozhodnutí. Je podstatné, aby dlužník neprodleně po ukončení procesu oddlužení tento návrh podal. Po skončení IŘ přestávají působit účinky IŘ, tedy ochrana dlužníka před výkonem rozhodnutí a exekucí. Pokud by dlužník nepodal návrh soudu, byli by věřitelé oprávněni pokračovat ve výkonu rozhodnutí či exekuci na majetek dlužníka, které byly zahájeny již před zahájením nebo v průběhu IŘ. Výkon mohou věřitelé vést až do rozhodnutí InSou o osvobození od dluhů.

To v jakém případě soud vydá rozhodnutí o osvobození od dluhů závisí na několika faktorech. Primárně tedy na základě podané žádosti dlužníkem. Dále pak záleží, zda oddlužení je plněno splátkovým kalendářem nebo zpeněžením majetkové podstaty.

Jedná se o plnění za pomoci splátkového kalendáře, kdy je dlužník povinen splatit minimálně 30% svého závazku a v průběhu řízení plnit své povinnosti řádně a včas. Znamená, že za celou dobu informuje InSp o všech skutečnostech, netají jiné příjmy ani dary apod. InSou pak dlužníka od dluhů osvobodí. Pokud dlužník ze zvláštního důvodu nesplatí uvedených 30% svých závazků, je možné, že soud i přesto dlužníka od dluhů osvobodí. Jedná se o případy, které zkoumá soud, a jsou jimi například okolnosti, které způsobily nemožnost plnění, a dlužník prokáže, že tyto okolnosti nemohl nijak ovlivnit, a že částka, kterou věřitelé obdrželi, není nižší než částka, kterou by dostali v případě řešení úpadku konkursem. Zohledňuje se zejména dlouhodobá nemoc, úraz, platební neschopnost zaměstnavatele a ukončení pracovního poměru u takového zaměstnavatele, obtíže při hledání adekvátní práce aj.

Pokud se jedná o osvobození od dluhů, kdy došlo ke zpeněžení majetkové podstaty není rozhodující, zda je míra uspokojení oněch 30%. Jelikož se bude jednat o výtěžek ze zpeněženého majetku, který je rozdělen poměrově mezi věřitele.

Věřitelé mají možnost napadnout rozhodnutí soudu o osvobození od dluhů. Není to však jednoduché. Věřitelé musí zjistit, že dlužník neplnil své podmínky a nebyly splněny výše popsané skutečnosti.

Důsledek vydání rozhodnutí InSou o osvobození od dluhů je, že neuspokojené pohledávky nebo jejich části se stávají vůči dlužníkovi naturální obligací. Tedy závazkem, který nelze vynutit u autoritativního orgánu, jako je zejména soud. Pro takovou pohledávku neexistuje u věřitele nárok. Dlužník je sice oprávněn svůj závazek splnit a věřiteli nevznikne

bezduvodné obohaceni, ale v praxi se toto neděje. Věřitel tedy nemůže vymáhat své pohledávky nebo jejich části. Osvobození InSou od dluhů dlužníka se nevztahuje pouze na neuspokojené části pohledávek věřitelů, které spadaly do IŘ, ale i na neuspokojené pohledávky věřitelů, kteří neuplatnili přihláškou své pohledávky a přihlásit mohli. Tedy těch subjektů, které se IŘ neúčastnily. Jinak je to v případě zajištěného věřitele. Pokud se totiž zajištěný věřitel rozhodne, že v rámci oddlužení svá práva nebude realizovat, pak se na něj nevztahuje nemožnost domáhání se svých pohledávek. Tomuto věřiteli zůstává právo na uspokojení své pohledávky po skončení IŘ z výtěžku zpeněžení tohoto majetku.

Podobně na tom jsou i ti věřitelé, kteří mají své pohledávky zajištěné např. ručením nebo zástavou. Pokud tedy existuje nějaký spoludlužník, věřitel může svou pohledávku vymáhat po této osobě. Tato osoba již nemá možnost se domáhat po dlužníkovi plnění, neboť dlužník je chráněn rozhodnutím.

Zvláštním případem je oddlužení manželů, zatímco v průběhu řízení je SJM chráněno proti výkonu rozhodnutí nebo exekuci, po skončení IŘ a vydání rozhodnutí o osvobození od dluhů, se toto rozhodnutí nevztahuje na dlužníka manžela. Věřitel je pak oprávněn vymáhat společný dluh vůči druhému z manželů a postihnout tak majetek spadající do SJM. Aby se toto nestalo museli by oba manželé podat návrh na povolení oddlužení. Tomu v praxi nejčastěji brání nízký příjem jednoho z manželů.

Osvobození od dluhů může soud odejmout jen v případech, kdy se do 3 let od pravomocného rozhodnutí zjistí, že dlužník činil nějaké podvodné jednání, nebo poskytl některému věřiteli zvláštní výhody. Dále osvobození zanikne, je-li dlužník do 3 let od pravomocného rozhodnutí odsouzen pro úmyslný trestný čin, který ovlivnil schválení či průběh oddlužení, nebo jinak poškodil věřitele.^[65]

Osvobození od dluhů by pro dlužníka mělo znamenat zásadní změnu do budoucna a přimět dlužníka vést dál hospodárný život. Mělo by to znamenat ponaučení se z vlastních chyb, což dává lidem mnohdy druhou šanci na spořádaný život.

^[64] Viz příloha č. 9, Návrh dlužníka na osvobození od dluhů

^[65] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde Praha, 2009

4 Řešení oddlužení manželů v praxi

V předchozí kapitole je detailně rozepsán postup oddlužení FO. V této stěžejní kapitole je možné se dočíst právě o problémech, v rámci procesu, které vznikají v průběhu oddlužení manželů. Je nutno vycházet z ustanovení IZ, která se týkají oddlužení, a která dopadají na institut SJM.

IZ v současné době příliš na manžely nepamatuje. Výsledkem toho je, že oddlužení manželů jako jednotlivce je pro dlužníky značně nevýhodné. Dlužníkův manžel se v IŘ zavazuje podobně jako ručitel nebo spoludlužník a podepisuje dlužníkův návrh společně s ním. Musí zde navíc výslovně uvést, že s povolením oddlužení souhlasí. Podrobnosti jsou rozvedeny dál v textu.

Oddlužení manželů nabývá na problémech zejména s ohledem na koncepci SJM vedenou v ustanovení §143 a násl. zákona č. 40/ 1964 Sb., ObčZ. V této kapitole jsou uvedena hlavní úskalí, se kterými se potýkají dlužníci, soudy a samozřejmě i InSp.^[66]

Není zcela jasné, jak by se mělo řešit společné oddlužení právě s ohledem na SJM. Zda oddlužit jednotlivce zvlášť a dosáhnout tak minimální uspokojení věřitele ve výši 60% dluhu nebo oddlužit oba manžely solidárně dohromady a dosáhnout tak uspokojení věřitele pouze z 30% jeho pohledávky. Jak řešit situaci, když se manželé rozvedou? Nebo zda zavrhnout návrhy, pokud manžel odmítne návrh podepsat?

Nebo další otázka vyvstává ze situace, kdy návrh na oddlužení formou splátkového kalendáře podá pouze jeden z manželů, protože druhý často nesplní podmínky pro oddlužení touto formou, a během IŘ se navrhovateli zastaví provedení nařízených exekucí a jiných problematických situací pro rodinu. Ovšem po oddlužení jsou dluhy odpuštěny pouze jednomu z manželů a na druhého, který návrh nepodal se opět můžou „rozjet“ exekuce a opět se to dotkne celého SJM. Takže se tato situace může zdát neřešitelná. V této kapitole popisují dané problémy a v následující páté kapitole se pokusím o vhodný návrh, který by vyřešil nejasnou situaci.

4.1 Nedostatečné vymezení podmínek

Když prolistujeme IZ, kde se zaměříme na oddlužení manželů, jež je součástí § 389 a násl., najdeme zde pouze povinnost podpisu a vyslovení souhlasu v návrhu na povolení oddlužení. Pokud se celistvě zaměříme na IZ, o manželích a SJM se dočteme v § 159, který pojednává o incidenčních sporech ohledně vypořádání SJM, v § 205, který vymezuje rozsah

^[66] Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

majetkové podstaty, a v § 268 a násl., který vymezuje účinky prohlášení konkurzu na SJM a ostatní nepatrné odkazy. V současnosti již existuje návrh novely, který se na společné oddlužení zaměřuje.^[67]

Z výše uvedeného je patrné, že IZ v současnosti příliš neřeší oddlužení manželů a souvztažně problémy odvíjející se od ustanovení ObčZ, který vymezuje SJM. Toto nedostatečné vymezení podmínek má za následek nerozhodnost soudů, zmatenost InSp, dlužníků, věřitelů a jiných zúčastněných subjektů. Nabízí mnohočetné způsoby řešení, z nichž jsou některé méně výhodné pro dlužníky, některé pro věřitele a některé v neposlední řadě i pro InSp.

Na vymezení podmínek je nutno pohlížet z několika hledisek, přičemž první a nejdůležitější vymezení by se mělo týkat SJM, respektive dluhů. Zda-li se jedná o dluhy z období manželství nebo z období před vznikem manželství. Pokud dluhy vzniknou v období manželství a manželé se rozvedou, tak za kým jde dluh?

Druhým vymezením by měly být otázky týkající se řešení oddlužení. Oddlužovat SJM nebo dlužníka? Oddlužovat jednotlivce nebo společně posuzovat manžely?

A další je důležitý pohled na InSp a jeho odměnu. Jaká odměna tedy náleží InSp, který oddlužuje manžely? Měl by si svou odměnu účtovat za každého zvlášť?

Pokud by byly tyto podmínky vymezeny taxativně, nedocházelo by k rozdílnostem v rozhodnutí jednotlivých soudů. Navíc evoluce rozhodovací praxe zřetelně spěje k tvorbě nových právních norem.

4.2 Problémy vznikající při podání formuláře

Návrh na povolení oddlužení vyplňují zejména lidé jako invalidé, poživatelky mateřských dávek, lidé svedení i rozvedení, lidé nezaměstnaní, a jiní prostí, často v oboru insolvence nekvalifikovaní, lidé. Tito lidé nedokáží vyplnit formulář sami. Je pro ně příliš komplikovaný a nesrozumitelný. Nevidí rozdíly mezi návrhem na povolení oddlužení a insolvenčním návrhem. Někdy nepochopí skrytí insolvenčního návrhu v návrhu na povolení oddlužení. Pokud nesprávně tito lidé vyplní formulář, jsou bez výzvy a často i bez patřičného odůvodnění návrhy zamítány. Obrací se tak na nejružnější zprostředkovatele, kterým však musí zaplatit i několik desítek tisíc, nejlépe v hotovosti a přednostně. Proto se domnívám, že určité změny týkající se zjednodušení formuláře jsou na místě.

Při zaměření na manžely, kteří se nacházejí v úpadku, je vhodné mluvit o společném majetku, tedy i o společných dluzích. Neboť manželstvím vzniká SJM, které by fakticky mělo znamenat, že oba manželé jsou v úpadku, nikoli jen jeden. Pokud například manželé jdou do

^[67] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon)

banky žádat o půjčku, tak je ve většině případů v záhlaví uvedeno pouze jméno jednoho z manželů, který sepisuje smlouvu o půjčce a stvrzuje tento právní akt svým podpisem. To ovšem neznamená, že se jedná o výhradně jeho dluh, ale o dluh obou manželů, tedy o součást SJM.

Z toho důvodu je vhodné se domnívat, že při oddlužení manželů by se mělo vždy hledět primárně na SJM a podle toho určit, zda se manželé budou oddlužovat samostatně nebo solidárně. Osobně si myslím, že pokud závazky tvoří výhradně SJM, mělo by být principem oddlužení onoho upadlého SJM. Nikoli jednotlivců.

Formulář který je určen k vyplnění^[68] při podání návrhu na povolení oddlužení ovšem umožňuje pouze oddlužení jedné osoby. Manžel dlužníka pouze stvrzuje svým podpisem a prohlášením, že souhlasí s daným oddlužením. I přesto, že si spousta manželů myslí, že pokud souhlasí s oddlužením a v návrhu se podepíše a připojí výslovný souhlas, budou taktéž oddluženi, tak se pletou. Skutečně dojde k oddlužení pouze navrhovatele. Pouze v určitých případech může soud přihlédnout k okolnostem jako přispívání manžela atd. To se však děje pouze s ohledem na praxi a touto cestou to řeší pouze určití soudci.

V případě, kdy věřitelé reflektují, že jejich dlužníci jsou v IR vedeni jako osoby v úpadku, uplatňují své pohledávky podáním přihlášek. V případě, kdy je insolvenční návrh spolu s návrhem na povolení oddlužení podán pouze jedním z manželů, podávají své přihlášky právě vůči tomuto dlužníkovi. Ovšem i po oddlužení tohoto manžela může nastat paradox uvedený výše a k oddlužení SJM stejně nedojde.

Dalším problémem může být, když manžel odmítne návrh podepsat. V ustanovení § 392 odst. 3 je výslovně stanoveno, že insolvenční návrh musí být spolupodepsán i manželem dlužníka. Čímž manžel dlužníka souhlasí, aby bylo užito SJM, který ve smyslu IZ náleží do majetkové podstaty. Jak tedy postupovat, pokud na návrhu podpis chybí? Považovat návrh za neplatný?

Na základě výše jmenovaných problémů, kterými jsou nesrozumitelnost a složitost formuláře, možnost podání návrhu pouze jednou osobou a nutnost podpisu druhého manžela, je nutné zavést určitá pravidla, popř. zjednodušit formulář na potřebnou úroveň.

4.3 Insolvenční řízení zahájeno pouze proti jednomu z manželů

Pokud se manželé rozhodnou pro cestu oddlužení podáním pouze jednoho návrhu, mohou se po určité době dostat opět znovu do stejných potíží, jak již bylo zmíněno výše. Pokud vezmeme v potaz, že oddlužení se dá realizovat dvěma způsoby, a to oddlužení formou splátkového kalendáře nebo zpeněžení majetkové podstaty, nejčastěji si dlužníci přejí, ale také

ani nemají žádný hodnotný majetek vhodný ke zpeněžení, oddlužit formou splátkového kalendáře. Proto se zaměřím právě na tuto formu oddlužení. Často se stává, že jeden z manželů nemá dostatečný příjem, aby splatil 30% dluhu, a proto by mu oddlužení touto formou nebylo schváleno. Pokud se IŘ rozjede pouze vůči jednomu z manželů, druhý manžel může být po dobu 5 let naprosto v klidu. Neboť je chráněno celé SJM. Problém nastane po uplynutí této lhůty, kdy je osvobozen od zbylých dluhů pouze dlužník a SJM je opět bez ochrany a věřitelé mohou dluhy vymáhat vůči druhému manželovi.

V případě zpeněžení majetkové podstaty se zpeněžuje všechen majetek v SJM, který patří do majetkové podstaty dlužníka, a to bez ohledu na manžela dlužníka, který není účastníkem IŘ.

V otázce příjmů manžela dlužníka se v případě plnění splátkového kalendáře musí stanovit určitý režim odlišný od názorů jednotlivých soudců. V případě zpeněžení majetkové podstaty se již vyplacená mzda bere jako součást SJM, ovšem příjem jako takový již ne. Judikatura umožňuje postižení manželova příjmu i v případě plnění splátkového kalendáře. Některé soudy v této situaci argumentují tím, že by nemělo být rozdílu mezi tím, když podá návrh jen jeden z manželů a druhý návrh podepíše a stvrdí svým prohlášením a podáním dvou návrhů samostatně. Pokud na to soudy takto pohlížejí, pak by po skončení IŘ bylo spravedlivé, kdyby byly brány ohledy i na majetkové poměry manžela a manžel by měl být také oddlužen.

Vrchní soud v Praze konstatoval že „*Je namístě pokládat za žádoucí, aby tam, kde insolvenční návrh spojený s návrhem na oddlužení (opatřený podpisem manžela navrhovatele) podává jen jeden z manželů, insolvenční soud již ve vyhláске oznamující zahájení insolvenčního řízení (§ 101 odst. 1 IZ) poskytl věřitelům informaci o tom, že oddlužení se bude týkat i dlužníkova manžela (míněno tím společných závazků dlužníka a jeho manžela), aby pro účely oddlužení byl použit veškerý majetek v SJM jeho a dlužníka, včetně příjmů, které budou v budoucnu vypláceny. Lhostejno přitom zda půjde o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, či plněním splátkového kalendáře.*”^[69] „*Není a ani nemůže být rozdílu v tom, zda společné dluhy manželů se řeší v rámci insolvenčního řízení, jehož účastníkem je jeden z manželů, který podá návrh na povolení oddlužení a druhý k tomuto připojí svůj podpis, ve srovnání se situací, kdy oba manželé podají jako navrhovatelé a dlužníci společný insolvenční návrh, popřípadě každý z nich samostatně.*”^[70] Proti tomuto názoru stojí názor JUDr. Maršíkové, podle které se oddlužení a následné osvobození od dluhů na druhého

^[68] Viz příloha č.3, návrh na povolení oddlužení

^[69] Viz Usnesení Vrchního soudu ze dne 15.12.2009, sp. zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009

^[70] Viz Usnesení Vrchního soudu ze dne 19.4.2011, sp. zn. KSPH 40 INS 10341/2010, 3 VSPH 325/2011-B-16

manžela nevztahuje. ^[71] Z toho důvodu není zcela jasné zda IŘ zasahuje pouze výlučný majetek obou manželů nebo jen úpadce, tedy navrhovatele. Proto je nejdoporučovanějším způsobem, aby každý z manželů podal návrh a současně došlo ke spojení řízení.

4.4 Insolvenční řízení je zahájeno proti oběma manželům- spojením insolvenčního řízení

Nejčastějším způsobem jak dochází k zahájení IŘ je podání dvou návrhů na povolení oddlužení spojených s insolvenčním návrhem. Popřípadě se podá insolvenční návrh a poté dojde k připojení návrhu na povolení oddlužení. Podstatou je, že manželé oba podají návrh na povolení oddlužení. Nejčastěji dochází k situaci, že manželé přijdou podat návrh na soud společně a pak na základě jejich návrhů, popř. na základě svého uvážení, soudy rozhodnou o spojení ke společnému řízení. Je možné užít ustanovení § 112 odst. 1 občanského soudního řádu, který se v případě IŘ použije přiměřeně.

Ke spojení řízení vede zejména snaha o hospodárnost řízení. Jedná se jak o úsporu času – jedno řízení, jednání, rozhodnutí - tak o úsporu peněz. Úspora je viditelná jednak pro soudní aparát, ale také pro dlužníka i InSp. InSp by nejspíš neměl v této situaci obdržet dvojí odměnu.

Judikatura tuto možnost nevyklučuje, nicméně nepřikazuje, a tak některé soudy tato opatření nečiní. Další méně častou možností je, že se řízení nespojí, ale řeší se bezprostředně za sebou tzn., že přezkumné řízení a schůze věřitelů jsou naplánovány za sebou. Měla by v tomto případě InSp náležet odměna za oba dlužníky?

Pokud se podají návrhy dva, není důvod polemizovat o oddlužení SJM, neboť touto cestou podáním dvou návrhů dojde k oddlužení SJM a naplní to tak účel řízení. Otázkou zůstává, zda v případě plnění splátkového kalendáře věřitelé uplatní své pohledávky vůči každému zvlášť a získají tak minimální plnění ve výši 60% ?

4.5 Insolvenční řízení je zahájeno proti oběma manželům solidárně

V tomto případě se nejedná o spojení dvou řízení, ale přímo o jediné insolvenční řízení vedené proti oběma manželům. Tento způsob byl dříve považován za nemožný. Dnes, jak je patrné z mnoha usnesení a jiných publikací, je tento způsob možný. „*V úvahu tento postup (jediného insolvenčního řízení proti oběma manželům) dle mého soudu připadá zejména tehdy, pokud ani jeden z manželů nemá výlučný majetek a nebo je tento majetek pouze nepatrné hodnoty a jejich společný majetek je velmi silně zadlužen nebo dokonce předlužen.*

^[71] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha:Linde Praha, 2009

Je nepochybné, že insolvenční soud by musel v daném případě zkoumat naplnění zákonných definičních znaků úpadku podle § 3 ins. zák. Ve vztahu k oběma manželům – solidárním dlužníkům, nikoli pouze ve vztahu k jednomu, s tím, že by všechny zákonné znaky úpadku musely být naplněny ve vztahu k oběma manželům.”^[72]

V tomto případě však dosáhne věřitel však minimálního uspokojení ze své pohledávky ve výši 30%, což je podstatný rozdíl oproti předchozí situaci.

4.6 Insolvenční řízení je zahájeno proti každému zvlášť

Občas se stane, že insolvenční návrh spojený s návrhem na povolení oddlužení podá jeden manžel a zahájí se IŘ a po uplynutí delší doby podá insolvenční návrh a návrh na povolení oddlužení i druhý manžel. V tomto případě se řízení již nespojuje, ale každý dlužník je součástí odlišného IŘ a každý tak musí splatit 30% svého dluhu. Zde dochází k splacení minimálně oněch 60% dluhu.

Obdobně tato situace nastane když SJM není stejné u obou manželů. Například jeden manžel má majetek ve výhradním vlastnictví nebo naopak dluh. Pokud vznikl závazek např. před uzavřením manželství apod. Tato řízení není možné spojovat, pouze v případě, kdy je majetek nepatrné hodnoty, určitá judikatura pak povoluje řízení spojit i přes výhradní majetek nepatrné hodnoty. Je možné, že soud rozhodne o stejném InSp a přezkumné a jiné řízení nařizuje na stejné dny, ale nejedná se o spojení jednotlivých řízení.

4.7 Insolvenční řízení je zahájeno proti oběma manželům a případný rozvod

Pokud dojde ke spojení IŘ obou manželů dlužníků, kdy dochází k oddlužení plněním splátkového kalendáře, je možné, že v průběhu daných 5 let nastanou účinky spojené s rozvodovým řízením. Jak by se mělo postupovat v takovém případě, pokud se jedná o jedno IŘ popř. spojení dvou řízení do jednoho?

Musí dojít k vypořádání SJM, ve smyslu ustanovení § 143, ObčZ patří do SJM i závazky. Mělo by tedy dojít k rozdělení společných dluhů? Další změny nastanou v případě, že mají manželé děti a jednomu z manželů vznikne dohodou popřípadě nařízením soudu povinnost vůči nezletilým dětem. Právě tyto platby „nad rámec” mohou způsobit neschopnost hradit splátky pro splnění oddlužení. Výživné je pohledávkou na roveň postavenou pohledávkám za majetkovou podstatou, tzn., že výživné musí být placeno v plné výši na rozdíl od poměrových částek ostatních věřitelů. Je tedy možné, že se dlužník tady dostane do

^[72] DVORÁK, T. *Společné jmění manželů a insolvenční zákon*. Právní fórum (Wolters Kluwer ČR, a.s.), 2010, č. 2

neschopnosti hradit své splátky a soud pro neplnění na něj může prohlásit konkurz.

4.8 Rozdílnost v názorech soudů

Všechny uvedené problémy, jejichž výčet je uveden výše, se rozhodují dle jiných kritérií a aplikace řešení je pro každou danou situaci a pro každý jednotlivý soud odlišná. Proto se často setkáme s různými názory soudů. Soud v Praze rozhodne ve věci společného oddlužení v rámci jednoho IŘ. Tedy nikoli spojením dvou řízení vedených společně, ale pouze jednoho řízení. Naopak soud v Ostravě povede tato řízení dvě, zahájené proti každému z manželů zvlášť a na návrh, popř. za uvážení soudu spojí dva řízení v jedno. Musí však být splněna podmínka dvou návrhů na povolení oddlužení.

Tyto neshody vyvolává zejména znění zákona, které možnost spojení řízení nijak neupravuje. Neupravuje ani situaci oddlužení SJM, ale oddlužení navrhovatele. Každý soud si tedy zákon vykládá po svém a proto pak vzniká určitá nespravedlnost, kdy v rámci jedné platné právní normy může dojít k situaci, že soudce z různých oblastí schválí oddlužení manželů společně a tito manželé plně využijí daný institut a jiní manželé, se stejnou finanční situací, nemusí být oddluženi a jejich návrh nebo návrh jednoho může být zamítnut. Představme si situaci, že budou v městě X manželé Karel a Jitka a v městě Y Pavel a Lenka a budou mít stejnou situaci, kdy žena bude vydělávat velmi malou částku měsíčně, takovou která nebude stačit ani za 5 let na splacení 30% dluhu a muži budou vydělávat částky vyšší, které uspokojí věřitele dostatečně. V městě Y podá Pavel návrh na povolení oddlužení formou plnění splátkového kalendáře a Lenka mu návrh podepíše a stejně to provede Karel a Jitka v městě X. V městě X soud rozhodne, že Jitka musí přispívat Karlovi a dojde tak ke společnému oddlužení manželů, tedy i oddlužení SJM. V městě Y však oddluží Pavla a pokud nesplatí 100% dluhu, můžou se věřitelé po skončení 5 let obrátit na Lenku, která však nebude splňovat podmínky pro oddlužení a proto soud prohlásí konkurz na SJM. Další komplikace by vyvstala, pokud by se v průběhu oněch 5 let manželé rozvedli. Za kým půjdou dluhy, když je řízení spojeno? A za kým půjdou dluhy, když je řízení vedeno jen vůči jednomu manželovi?

Je třeba podotknout, že v každém případě soudy rozhodují dle situace, v jaké manželé jsou. Zejména se zaměřují na SJM, zda se jedná o majetek společný nebo část majetku je ve výhradním vlastnictví, popř. jak je ta část velká, dále možné další skutečnosti a jasné vidiny změn do budoucna týkající se manželství, aj.

4.9 Odměna insolvenčního správce

Poslední velmi často diskutovanou otázkou je otázka odměny InSp. Jedná se o spekulace zejména v případě oddlužení manželů a spojení řízení. InSp, který musí plnit

všechny své povinnosti, si spojením řízení krátí náklady a čas strávený nad povinnostmi, které mu ukládá zákon. Myšleno například ve vztahu k ohledání majetku, kdy navštíví bydliště manželů jen jednou, popř. dochází k soudu na jedno jednání vedené vůči oběma manželům apod. Nicméně na druhou stranu InSp je povinen vést agendu vůči každému zvlášť.

Jako příklad bych uvedla průběh IŘ, kdy dochází k plnění splátkového kalendáře, kdy InSp zajišťuje zápis z jednání vůči oběma samostatně, od každého zakládá výplatnice a předkládá zprávy InSp o průběžné činnosti, pracuje tedy i samostatně a časově náročné je to rozhodně více než vedené IŘ vůči jedné osobě.

Jak uvádí vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně InSp, o náhradách jeho hotových výdajů o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, která upravuje odměnu InSp, náleží v průběhu IŘ InSp odměna a náhrada nákladů, které jsou spojeny s výkonem jeho funkce. Jak je patrné z předchozího textu rozlišujeme dva typy oddlužení a při každém typu oddlužení se způsob odměny vypočte jiným způsobem. A k vyplacení odměny pro InSp dojde pro každý případ v odlišném čase.

V případě zpeněžení majetkové podstaty, má InSp nárok na odměnu až po rozprodání majetkové podstaty, tedy v době, kdy již soud schválí jak odměnu tak výši nákladů a jedná se o částku vypočtenou z výtěžku onoho zpeněžení. Částka se určuje obdobně jako při výpočtu odměny při konkursu, tedy dle § 1. Vyhlášky č. 313/2007 Sb. a zejména poslední novelou č. 488/2012 Sb., minimálně však ve výši 45 000Kč. Kdy odměna InSp určená z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele je 2% z výtěžené částky a odměna určená pro nezajištěné věřitele se rozpočítává dle následujících tabulek.

Tabulka 4.1 pro výpočet odměny InSp určené z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele pro IŘ zahájené do 1.ledna 2013

od 0 do 10 mil. Kč	15%
od 10 mil. Kč do 50 mil. Kč	1 500 000 Kč + 10% z částky přesahující 10 mil. Kč
od 50 mil. Kč do 100 mil. Kč	5 500 000Kč + 5 % z částky přesahující 50mil.Kč
od 100 mil. Kč do 250 mil. Kč	8 000 000 Kč + 1% z částky přesahující 100mil. Kč
od 250 mil. Kč	9 500 000Kč + 0,5 % z částky přesahující 250 mil. Kč

Zdroj: vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně InSp, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

Tabulka 4.2 pro výpočet odměny InSp určené z výtěžku zpeněžení určeného k rozdělení mezi nezajištěné věřitele pro IŘ zahájené od 1.ledna 2013

od 0 – 1 mil. Kč	9%
od 1 mil. Kč do 10 mil. Kč	90 000 Kč + 4 % z částky přesahující 1 mil. Kč
od 10 mil. Kč do 50 mil. Kč	450 000 Kč + 3 % z částky přesahující 10 mil. Kč
od 50 mil. Kč do 500 mil. Kč	1 650 000 Kč + 2 % z částky přesahující 50 mil. Kč
od 500 mil. Kč	10 650 000 Kč + 1 % z částky přesahující 500 mil. Kč.“.

Zdroj: vyhláška č. 488/2012, kterou se mění vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně InSp, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o

náhradách jejich nutných výdajů

V případě oddlužení plněním splátkového kalendáře se odměna vyplácí pravidelně každý měsíc. InSp odečte ze zabavitelné částky svou odměnu a jiné na roveň postavené pohledávky, např. výživné aj., a zbylou část rozdělí mezi věřitele poměrově. Za každý měsíc náleží InSp záloha na odměnu ve výši 750Kč a záloha na náhradu hotových výdajů ve výši 150Kč, tedy celkem 900Kč. Pokud je InSp plátcem DPH, náleží mu od 1.1.2013 odměna včetně náhrady ve výši 1089Kč. Pokud tedy řízení potrvá celých pět let má InSp nárok na 65340Kč (při nezměněném DPH).

Pokud nelze odměnu, popř. náhradu hotových výdajů, InSp zcela nebo zčásti uhradit z majetkové podstaty nebo ze zálohy na náklady IŘ, hradí ji stát. Maximální výše je však stanovena na 50 000Kč.

Jak je patrné, vyhláška vůbec nepamatuje na oddlužení manželů, spojení řízení a odměnu a náhradu výdajů při situaci, kdy skutečně dojde ke spojení řízení. Některé názory jednotlivců se přiklání k situaci, že by InSp, který řeší společné oddlužení manželů, jak je známo z usnesení jednotlivých soudů, měl dostat odměnu pouze jednu. Jiné názory se přiklání ke dvojí odměně. Tedy pokud InSp oddlužuje dvě osoby, měla by mu náležet odměna za oba manžely.

5 Úvahy de lege ferenda

V těchto úvahách budu vždy vycházet z minulosti, neboť ta formuje naši současnost. Vždy platilo a platí, že po zavedení určité normy se drobné problémy „vychytávají“ až s průběhem zavedení normy do praxe. Jinak tomu není ani v případě IZ.

Z historického hlediska první zmínky o původu fiktivních peněz, které směřovaly k dosáhnutí směny „něco za něco“, a o manipulaci s nimi a potažmo o vzniku dluhů, pocházejí již z dob období starověké Mezopotámie a Sumeru. Lidem, rolníkům kteří nestíhali odevzdávat dané množství plodin, například pro neúrodu v dané sezóně, byla nelítostně odebrána svoboda a z těchto lidí se stali nevolníci. To vedlo k vážným sociálním problémům, kdy obyčejní lidé ve velkém opouštěli města. To vedlo k nutnosti, aby panstvo zavedlo tzv. všeobecnou amnestii, kdy každý nový panovník, který nastoupil na trůn, propustil všechny zadlužené rolníky, aby se mohli vrátit zpět ke svým rodinám. Jiným způsobem jak v minulosti řešili tyto sociální problémy, bylo zavedení vymazávání dluhů. Toto činili bibličtí proroci, kteří každý sedmý rok, kdy dlužník žil jako nevolník, smazali veškerý jeho dluh. Tyto a jiné zvyky se velmi rychle rozšířily do okolních zemí. Takto to fungovalo několik tisíc let a s trochou nadsázky můžeme říct, že to tak funguje ještě dnes.

Rozvoj peněz i myšlení se ustálil a zformuloval do dnešní podoby v sedmdesátých letech minulého století, kdy tehdejší americký prezident Richard Nixon oficiálně zrušil konvertibilitu dolaru na zlato, a tím fakticky položil základy současného měnového systému. Žijeme ve světě virtuálních peněz a motorem všech velkých ekonomik je právě velká míra spotřebitelského zadlužení. I v tomto případě, jako tomu bylo před několika tisíci lety, zasahuje „vyšší moc“ – tedy v současnosti stát popř. jiné instituce. Které se účinně snaží o oddlužení jednotlivých subjektů, aby nedošlo k podobným sociálním zvratům jako v dějinách.

[73]

Z ekonomického a společenského hlediska by institut oddlužení měl dle mého názoru především myslet na věřitele, kteří mají pohledávku vůči dlužníkovi. Neboť právě tito poskytují dlužníkům nějaký nejčastěji finanční obnos a očekávají splacení své pohledávky. Dlužníkovi je IŘ poskytnuta „druhá šance,“ díky které může šetrnějším způsobem své závazky splnit. Nabídne dlužníkovi „stopnutí“ všech pravomocných rozhodnutí a provedení nařízených exekucí. A umožní mu splatit pouze 30% dluhu a zbylých 70% mu může být zcela odpuštěno.

Nejspíš se to zdá značně nevýhodné vůči věřiteli. Neboť, když si půjčím od někoho

[73] LITERÁRNÍ NOVINY. *Home*[online]. [cit.2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/home/1191->

určitý finanční obnos, proč by mělo být spravedlivé vrátet jen 30% mého dluhu. Ve většině případů, ač se to nezdá, je to výhodné i pro věřitele, protože dlužníci často nemají žádný majetek a exekucemi a jinými akty by věřitel nedosáhl ani na oněch 30%. Navíc by to věřitele stálo spoustu času a možná i peněz, než by z dlužníka peníze vymohl.

V této kapitole se zaměřím na způsob, který by vyřešil nejasnost formuláře k návrhu na povolení oddlužení, rozdílnost ve způsobu řešení zadluženosti manželů a otázky s tím související, pokusím se také navrhnout spravedlivou odměnu InSp a své úvahy patřičně zdůvodním.

5.1. Úvahy de lege ferenda

Nestandardní IŘ, jako je právě oddlužení manželů, přináší spoustu odchylek a odklonů od standardního IŘ. Již od zavedení IZ je tomuto zákonu vytýkána řada nedostatků, které se objevily teprve uvedením v praxi, jejich výčet je součástí kapitoly 4. Reakcí na to byla přirozeně řada novelizací, které se snaží větší nedostatky trvale odstranit. Poslední novela zákona č. 334/2012 Sb. účinná od 1.11.2012, která pozměnila zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (IZ), lépe formuluje průběh IŘ, způsob řešení úpadku, formu, náležitosti a lhůty k přihláškám pohledávek, postup InSp a InSou, podrobněji vypovídá o věřitelích a jejich účasti na řízení aj. Přesto zde však do dnešní doby nenalezneme nic, co by řešilo situaci oddlužení manželů. Tato poslední novela, které upravuje IZ, který nahradil předchozí legislativní podobu zákona o konkursu a vyrovnání, přináší vesměs kladné hodnocení.

V nedávné době komora specialistů pro krizové řízení a insolvenční pod záštitou Hospodářského výboru Poslanecké sněmovny pořádala konferenci s názvem Insolvenční řízení po pěti letech účinnosti IZ. Na této konferenci se projednával vývoj IZ. I když je v IZ stále velké množství nedokonalých úprav, IZ se jeví jako uspokojivý. Zejména pak úpravy týkající se SJM a oddlužení manželů, kdy spousta autorů kriticky hodnotí právní normy. Vytýká zejména neurčitost normy, nepoužitelnost a polemizuje o odměně InSp aj. Již v současné době Ministerstvo spravedlnosti zveřejnilo na svých webových stránkách návrh novely, který se snaží úpravou odstranit nedostatky v této oblasti, nicméně na druhé straně již existují kritiky, které tyto úpravy zavrhnou. Je jisté, že každá novela v sobě skýtá řadu nedostatků, které se odhalí až následnou praxí.

Současná právní úprava není ve své podstatě zcela vyhovující, z toho důvodu bych navrhla několik změn. Institut oddlužení v sobě skýtá několik nejasností a zejména pak vznikají nedostatky plynoucí z nedostatečné právní úpravy, která nepokrývá celý institut

oddlužení. Zejména oddlužení manželů. Ačkoli teprve praxe by poukázala na skryté nedostatky, troufla bych si navrhnout tyto změny.

Primárně by muselo dojít k ujasnění nedostatků formuláře návrhu na povolení oddlužení, popř. jeho celé obnově, která by zároveň vedla k zjednodušení a lepšímu pochopení ze strany navrhovatelů. Další možností by bylo vypracovat návrhy dva. Jeden pro společné oddlužení manželů a jeden pro oddlužení jednotlivce. Zavedla bych tzv. společné oddlužení manželů a společné oddlužení SJM. Přičemž by byly stanoveny podmínky pro věřitele, kteří by museli své přihlášky podávat vůči oběma manželům v rámci jednoho řízení. Odměnu insolvenčního správce bych stanovila na speciální výši. Tímto by zároveň došlo k ustálení názorů soudců a předešlo by se spekulacím ohledně způsobu oddlužení, neboť by norma obsahovala přesný popis jak oddlužení manželů řešit.

5.2 Společný návrh na povolení oddlužení

Co se týče návrhu na povolení oddlužení, který může podat pouze jeden z manželů – navrhovatel - a druhý manžel přikládá své výslovné prohlášení a podpis, přikláním se k názorům, že pokud tento druhý manžel podepíše návrh, měl by být tak či tak součástí IŘ.

Navrhovala bych dvě možnosti, vždy proporcionálně s přihlédnutím k SJM. Pokud se SJM neliší a žádný z manželů nemá majetek ve výhradním vlastnictví, nebo pouze drobný majetek zanedbatelné částky, pokládala bych tento návrh za „společný“ a IŘ bych zahájila proti oběma manželům solidárně jako jedno IŘ. Přičemž bych za rozhodné a dostačující považovala společný návrh, kde oba výslovně uvedou, že si přejí, aby došlo ke společnému oddlužení. Manželé kteří takto společně podají návrh musí mít po celou dobu IŘ a po dobu trvání účinků oddlužení postavení nerozlučných společníků a považovat se za jednoho dlužníka s celým SJM.

V praxi by to bylo asi tak, že v oddíle 22 návrhu na povolení oddlužení v části, kdy návrh podepisuje druhý manžel, by v této části měl být uveden výslovně souhlas se společným oddlužením, a aby veškerý majetek byl užit pro účely oddlužení v případě zpeněžení majetkové podstaty a na druhou stranu, aby obdobně všechny příjmy dlužníků byly užity pro účely oddlužení v případě plnění splátkového kalendáře.

Možností by také bylo vytvoření nových podob návrhů na povolení oddlužení, o kterých se tak dlouho již diskutuje. Vytvořil by se speciální společný návrh na povolení oddlužení manželů, který by vyřešil nejen tuto otázku, ale také otázku složitostí a nejasností, kdy prostí lidé nedokáží správně vyplnit formulář a dochází tak k mnoha zamítnutím návrhů ze strany soudu.

Další možnost nastává v případě, že se majetek liší a některý z manželů má majetek ve

výhradním vlastnictví. Zde se nabízí dvě reálné možnosti. Možnost prohlášení majetku a závazků ve výhradním vlastnictví za SJM pro účely tohoto řízení a postup jako v prvním případě. Což by v praxi mohlo představovat prohlášení uvedené na některé z příloh návrhu, podepsáno výhradním vlastníkem. Nebo podání dvou různých návrhů na povolení oddlužení. V tomto případě by bylo výhodné, pokud by pro účely tohoto řízení došlo k rozdělení majetku a závazků a jeho vypořádání obdobně jako při rozvodu a nadále by se na dlužníky pohlíželo jako na samostatné subjekty IŘ, popř. se oddlužení může spojit v rámci hospodárnosti jako souběžné IŘ, v čemž je praxe již znalá.

Manželům by se tak naskytla možnost výběru. Myslím si, že pro oba manžely je vhodné oddlužit SJM společně s minimální hranicí 30% než samostatné oddlužení ve výši 60%. Proto si myslím, že by byla tato možnost využita ve většině případů.

Tímto společným návrhem, ať už v současné podobě, kdy dojde k zavedení pouze onoho prohlášení jako zásadní, nebo v případě, kdy dojde k vypracování nové podoby formuláře speciálně určeného pro manžely, který беру jako primární, by došlo k docílení oddlužení SJM. Nikoli jednoho z manželů. Což se mi zdá jako nejvhodnější způsob. I vzhledem ke stále narůstajícímu počtu oddlužení, by došlo k urychlení a jakési hospodárnosti ze strany soudu i InSp.

5.3 Zahájení insolvenčního řízení vůči manželům

Jak již bylo výše zmíněno, to, jakým způsobem dojde k oddlužení manželů, by vyplývalo již z návrhu. Rozhodným pro společné oddlužení by bylo, zda jde o manžely ke dni, kdy tento návrh dojde InSou.

5.3.1 Společné oddlužení manželů

Pokud by se jednalo o společné oddlužení manželů, kdy dochází k oddlužení jednotlivců, postupovalo by se klasicky jako u většiny případů, v nich je praxe již dostatečně zralá, mělo by zde dojít k určení společného InSp a nařízení přezkumných a jiných jednání ve stejné dny a obdobné výhody, ovšem jednalo by se o dvě odlišná řízení, která by byla jaksi propojena, aby došlo k větší hospodárnosti. Minimální plnění by tedy bylo 60% dluhu. Tento typ využijí zejména manželé, kteří mají majetek popř. závazky ve výhradním vlastnictví a nechtějí se tohoto vzdát, nebo naopak přistoupit k dluhu. V případě, kdy by se oddlužovalo formou splátkového kalendáře, každý z manželů by musel splatit 30% svých dluhů. Pokud by se jednalo o oddlužení zpeněžením majetkové podstaty, postupovalo by se klasicky jako dodnes, kdy je celé SJM i výhradní majetek dlužníka užito k oddlužení. I v tomto způsobu oddlužení manželů by dle mého měla insolvenčnímu správci náležet speciální odměna.

5.3.2 Společné oddlužení společného jmění manželů

Ve druhém případě, pokud by došlo k oddlužení manželů společně tedy solidárně v jednom řízení, manželé by byli považováni za jediného dlužníka s majetkem, který tvoří SJM. A to po celou dobu řízení.

Zde bychom předešli i možné situaci týkající se rozvodu. Protože pokud by se manželé v průběhu řízení plánovali rozvést, nemusela by se řešit otázka, za kým půjdou dluhy apod. Protože by se pro účely řízení manželé považovali stále za nerozlučné spolčníky, kteří jsou bráni jako jeden dlužník.

Navíc by v případě plnění splátkového kalendáře došlo k rychlejšímu splacení dluhu, neboť by se dluhy platily ze zabavitelné částky dvou lidí a částka, která by se za 5 let doplatila, by uspokojila věřitele z větší části ne-li úplně.

K této úvaze mě inspirovala praxe u InSp, kdy mi přijde zbytečné oddlužovat jednotlivce, jak je tomu nejčastěji právě v Ostravě. Budeme-li předpokládat, že jeden z manželů podá návrh na povolení oddlužení, nejčastěji tedy formou plnění splátkového kalendáře, a druhý manžel tento návrh nepodá, jelikož jeho příjmy by nepostačovaly ani na pokrytí oněch 30% společně za dosavadních podmínek, je navrhovatel schopen splatit něco málo přes oněch 30%. A tak po oddlužení jednoho z manželů je druhý manžel stále postižitelný a mohou se tak dostat do stejné situace. Navíc s nízkým příjmem druhého manžela je situace složitě řešitelná, protože musí existovat osoba, která bude dlužníka dotovat např. darem aj. V této situaci by problém vyřešil společný návrh, kdy by došlo navíc k většímu uspokojení věřitelů za kratší dobu a co je hlavní, došlo by k oddlužení SJM, tedy obou manželů.

Manželé by tedy mohli zvolit dvě cesty, závisle na svém rozhodnutí. Pokud by neexistoval majetek ve výhradním vlastnictví, jsem si jistá, že by dlužníci podávali společný návrh, neboť je pro ně výhodný. Při hlubším zamyšlení je však výhodný i pro věřitele, soud a InSp. Nedojde k onomu paradoxu, který je popsán výše.

5.4 Odměna insolvenčního správce

Ať už převládá názor, že odměna InSp je výslovně stanovena a uvedena ve vyhlášce č. 313/2007 Sb., o odměně InSp, o náhradách jeho hotových výdajů o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů, potažmo v aktuální vyhlášce č. 488/ 2012 Sb., ze dne 20. prosince 2012, která dnem 1.ledna 2012 nabyla účinnosti, kterou se částečně mění výše uvedená vyhláška, nebo názor opačný, a to, že v případě oddlužení není zcela jasné, zda InSp náleží odměna za každého dlužníka, nebo pouze jedna odměna v rámci společného řízení, je zcela zřejmé, že odlišnosti v názorech

jednotlivých správců a lidí z praxe jsou způsobeny opominutím těchto dodatků ve vyhlášce.

Z toho důvodu bych navrhovala výslovně upravit odměnu InSp při společném oddlužení manželů. Na jedné straně existuje názor, že by InSp měla náležet jedna odměna, protože se mu spojením IŘ krátí náklady. Nicméně na druhou stranu jsou náklady, které InSp zůstanou. Z tohoto hlediska se domnívám, že odměna InSp by se měla lišit v každé formě oddlužení.

Při oddlužení formou plnění splátkového kalendáře bych navrhovala odměnu a náhradu hotových výdajů navýšit, a to přesně o polovinu současné odměny. Tzn. pokud InSp oddlužuje manžely společně, tedy za účelem oddlužení SJM nebo společně za účelem oddlužení jednotlivců, měla by mu náležet vyšší odměna, jelikož kontroluje součinnost obou dlužníků. Nemyslím si, že by měla InSp náležet odměna ve výši dvojnásobku, tedy za oba dlužníky, neboť skutečně dojde k úspoře času i peněz, nicméně vedení agendy kontroly součinnosti, zakládání výplatnic a jiných dokumentů zůstává na stejné úrovni. Proto se domnívám, že by InSp měla každý měsíc náležet odměna ve výši 750Kč za dlužníka navrhovatele a 375Kč za druhého manžela, který přiložil souhlas a podpis ve věci řízení. Náhrada měsíčních výdajů by měla být stanovena obdobně tedy 150 Kč za navrhovatele a 75Kč za druhého manžela. Dohromady za dané řízení vedené solidárně by pak InSp inkasoval odměnu a náhradu měsíčních výdajů ve výši 1350Kč.

V případě zpeněžení majetkové podstaty bych přihlédla zejména k SJM jakožto jednomu jmění, a z toho důvodu bych postupovala v souladu se současnou právní normou. Kdy v případě zpeněžení majetkové podstaty, má InSp nárok na odměnu až po rozprodání majetkové podstaty, tedy v době, kdy již soud schválí jak odměnu tak výši nákladů, a jedná se o částku vypočtenou z výtěžku onoho zpeněžení. Částka se určuje obdobně jako při výpočtu odměny při konkursu, tedy dle § 1. Vyhlášky č. 313/2007 Sb. a č. 488/2012 Sb., minimálně však ve výši 45 000Kč. Kdy odměna InSp určená z výtěžku zpeněžení připadajícího na zajištěného věřitele je 2% z výtěžené částky a odměna určená pro nezajištěné věřitele se rozpočítává dle předchozích tabulek. ^[74] Pokud by se jednalo o řízení vedené společně, opět si myslím, že InSp by měla náležet odměna jedna.

5.5 Ustálení názoru jednotlivých soudů a dostatečné vymezení podmínek

Dalším pozitivem institutu společného oddlužení manželů by byla ustálenost rozhodnutí soudů. Neboť by nedocházelo k tomu že jeden soud by oddlužoval manžely souběžně v rámci dvou IŘ a jiný zase solidárně jako jedno řízení. Jiný soud by je nemusel

^[74] Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů

spojovat vůbec. Problém vznikal zejména v souvislosti s ustanovením v IZ, podle kterého musí manžel dlužníka návrh podepsat, ovšem není zcela jasné, jaký vztah k řízení mu tímto podpisem vznikne. Více méně tento podpis znamená pouze souhlas manžela s naložením majetku ve společném jmění. I přesto, že dodnes neexistuje úprava společného oddlužení manželů, je zjevná obsáhlá judikatura zejména odvolacích soudů. Tato judikatura zavádí nové zvyky a formy oddlužení manželů, nejčastěji dochází ke spojení IŘ v rámci hospodárnosti, byť tento postup IZ nezná. V zásadě je však toto spojení možné připustit, jelikož to umožňuje § 112, Občanského soudního řádu, který IZ umožňuje použít přiměřeně. Dále IZ nepamatuje na situaci, kdy návrh na povolení oddlužení podá pouze jeden z manželů. Jelikož v případě zpeněžení majetkové podstaty dlužníka se zpeněžuje všechno jeho majetek, tedy i majetek v SJM. Přičemž budoucí mzda a jiný příjem dlužníkovy manželky postižitelný není. Některé názory soudu připouští, že v případě oddlužení plněním splátkového kalendáře je postižitelný i budoucí příjem manželky. Ovšem pokud manžel není účastníkem IŘ, neboť samotný podpis z něj nedělá účastníka, soud manžela neoddluží a taktéž mu ani neodpustí zbylý dluh. Jiný názor, který je znám především z usnesení Vrchního soudu v Praze, připouští oddlužení a osvobození od placení pohledávek i takto přispívajícího manžela. Nelze však přehlédnout, že IZ připouští oddlužení pouze účastníka IŘ. Navíc pokud podá návrh pouze jeden z manželů, obrací se na něj pouze věřitelé, kteří s ním uzavřeli předmětný závazkový vztah. I přesto, že existuje spousta negativních názorů na společné oddlužení, jež zdůvodňují, že pokud manželé splatí minimální výši věřitelových pohledávek pouze ve výši 30%, tak je to na úkor jejich práv. Domnívám se, že pokud je uzavřen závazkový vztah s jedním z manželů, měl by věřitel počítat pouze s onou minimální hranicí 30% nikoli 60%. Navíc pokud budou manželé splácet společně, dojde k rychlejšímu uspokojení věřitele a částka může být pokryta zcela. V celém institutu oddlužení by mělo jít o vypořádání majetkových poměrů dlužníka s jeho věřiteli. Závazky jiných osob, které věřitelům odpovídají za splnění závazku společně a nerozdílně s dlužníkem předmětem vypořádání při oddlužení nejsou.^[75] Z těchto důvodů je potřeba změn v oblasti IZ zjevná, aby mohlo dojít k ustálenosti názorů jednotlivých soudů. Čehož lze dosáhnout jedině dostatečným vymezením jednotlivých podmínek.

5.6 Souhrn navrhovaných změn v zákoně

Tyto podstatné změny bych tedy navrhla do zákonů zakomponovat :

1.) Společné oddlužení manželů, tedy spojení oddlužení manželů, kteří si přejí oddlužovat jednotlivě. To znamená, pokud existuje nějaký majetek ve výhradním vlastnictví.

^[75] Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, uveřejněném pod číslem 63/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Přičemž by se jednání a předvolání konala v rámci jednoho řízení. Každý z manželů by musel splatit 30% dluhu, InSp by náležela pouze speciální odměna.

2.) V případě, kdy se jedná o společné oddlužení majetkové podstaty nutnost vyzvání věřitelů prostřednictvím soudu, aby věřitelé podali nepřihlášené pohledávky vůči oběma manželům v rámci jednoho řízení v dané lhůtě s poučením o následcích jejího zmeškání.

3.) Úpravu o náležitostech společného návrhu manželů na povolení oddlužení, která by nabízela možnost podání pouze jednoho návrhu pro dva dlužníky, manžely. Včetně nutnosti výslovného prohlášení druhého manžela ohledně společného řízení. Musí tedy obsahovat souhlas, aby všechn jejich majetek byl užit pro účely schválení oddlužení zpeněžením majetkové podstaty a budoucí příjem bude užit k řešení úpadku pomocí splátkového kalendáře. Možnost prohlášení majetku ve výhradním vlastnictví za součást SJM, ve zvláštní příloze návrhu, čímž dojde ke splnění podmínek pro oddlužení SJM. Manželé jsou tedy oprávněni podat návrh každý samostatně i společně. Rozhodné pro tuto skutečnost bude, zda půjde o manžely ke dni, kdy takový návrh doručí soudu.

4.) Společné oddlužení SJM, tedy na základě výše uvedeného prohlášení ve formuláři a na základě výzvy soudu vůči věřitelům, může dojít k oddlužení SJM, tedy jednomu řízení, kdy dojde k uspokojení věřitelů ve výši 30%, pro účely tohoto řízení je užit veškerý majetek druhého manžela, popřípadě veškerý jeho zabavitelný příjem. InSp náleží taktéž speciální odměna.

5.) Způsob a určení odměny InSp, dle výše specifikovaných podmínek. Tedy v případě společného oddlužení manželů, nebo v případě společného oddlužení SJM, bude InSp náležet speciální odměna. Způsob úhrady stanovuje zvláštní předpis a to vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně InSp, o náhradách jeho hotových výdajů o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů.

6 Závěr

V této práci jsem se pokusila objasnit nepřesnosti, které plynou z nedostatečného vymezení specifických pojmů v právní normě IZ, které se týkají oddlužení manželů. V průběhu psaní této práce došlo k několika novelizacím, které jsem průběžně reflektovala. Více méně se změny nedotkly institutu oddlužení manželů nijak zásadně. Avšak posledním zvratem je připravovaná novela, která představuje odpovídající reakci na komplexní posouzení kladů a záporů nového úpadkového práva obsaženého v insolvenčním zákoně. Tato připravovaná novela se však přímo dotkne onoho institutu oddlužení manželů a její součástí je § 394a, který upravuje společné oddlužení manželů.

Jak ukázala praxe, insolvenční zákon je zapotřebí stále novelizovat, což potvrdila i veřejná konzultace pořádána Ministerstvem spravedlnosti, která přinesla řadu racionálních podnětů k vypracování návrhu novely IZ. Tento návrh je zatím projednáván Poslaneckou sněmovnou Parlamentu ČR jako sněmovní tisk č. 929.

V práci je obsažena teoretická část zaměřená na subjekty a objekty insolvenčního zákona, která popisuje proces v souladu s časovým horizontem. V praktické části je obsažen výčet zásadních problémů oddlužení manželů a následně v aplikační části navrhuji změny, které by vedly k minimalizaci problémů.

V úvodu práce jsem si kladla otázku, jak oddlužovat manžely a jaká odměna by měla náležet InSp, co by vyřešilo rozdílnost ve způsobech řešení úpadku manželů. V aplikační části jsem navrhla společné oddlužení SJM tedy společné oddlužení manželů. Stejnou cestu zvolila i místopředsedkyně Krajského soudu v Hradci Králové JUDr. Jolana Maršíková, která ve svém příspěvku navrhuje společné oddlužení manželů zapracovat do novely IZ, čímž potvrdila mé úvahy.

Skutečně velkou část agendy podaných návrhů na oddlužení podávají právě manželé. Současný IZ připouští oddlužení pouze jednotlivců nikoli manželů. V souvztahnosti k SJM to však v mnoha případech způsobí problémy. V praxi se obecně setkáváme se třemi případy. Každý z manželů se oddlužuje zvlášť a každý tedy musí splatit minimálně 30% dluhu. Manželé podají dva návrhy, ovšem soud je spojí v rámci hospodárnosti, zde opět musí každý z manželů plnit minimálně 30% svého dluhu. Nejedná se však o jedno řízení, ale o dvě samostatná řízení spojená. Nebo v případě, že je podán pouze jeden návrh na povolení oddlužení a druhý manžel návrh podepíše a v průběhu řízení přispívá svým příjmem a majetkem a pomáhá tak oddlužit dlužníka, je na manžely pohlíženo jako na solidárně vedené řízení. Tedy oddlužují se oba, i když byl návrh podán pouze jeden. V tomto případě bude věřitel uspokojen v minimální výši 30% za oba účastníky řízení. Z těchto tří případů plyne to,

že jednotlivé soudy vydávají rozhodnutí rozdílná, tak jak praxe umožní. Nicméně ve většině případů se soudy s rozpaky snaží oddlužit manžely společně. Další zásadní otázkou je odměna InSp, v jaké výši by částka byla spravedlivá? Tyto rozpačité otázky nejsou zcela upraveny IZ, proto jsem v práci navrhla oddlužení společného jmění manželů i výši odměny InSp.

Ke společnému oddlužení mě vedl zejména poznatek z praxe, kdy manželé podali dva insolvenční návrhy spojené s návrhem na povolení oddlužení, kde zaškrtnuli návrh na způsob řešení oddlužení za pomoci plnění splátkového kalendáře. Jednomu z manželů bylo oddlužení zamítnuto pro nedostatečný příjem, jelikož by ani za 5 let jeho příjem nepostačoval na splacení minimální hranice, tedy 30% dluhu. Nicméně prvnímu z manželů bylo oddlužení formou plnění splátkového kalendáře schváleno. Po dobu oddlužení bude SJM chráněno, tedy bude chráněn i majetek manžela, kterému oddlužení schváleno nebylo. Všechny nařízené exekuce se jim rázem zastavily a tito lidé žijí opět v klidu. Ovšem po tomto řízení podá dlužník návrh na osvobození od dluhů, a pokud dlužníka soud osvobodí od zbylého dluhu, je takto chráněn pouze onen dlužník. Tedy po manželovi mohou chtít věřitelé i nadále zbylou část dluhu, jelikož ten chráněn není. Zdá se mi to jako zbytečné, jelikož tímto oddlužením by mělo dojít k tomu, že dlužník je oddlužen. V této situaci k tomu ale v zásadě nemůže dojít i přesto, že dlužník bude pět let poskytovat součinnost a žít z nezabavitelné částky.

Proto jsem navrhla oddlužovat společné jmění, nikoli dlužníky samostatně. Při mých úvahách jsem vycházela vždy ze SJM, tedy podle toho bych určovala, o jaké řízení půjde, zda-li o společná dvě řízení spojená nebo o jedno řízení. Pokud budou mít manželé veškerý majetek ve SJM, tedy nebude existovat žádný majetek a závazky ve výhradním vlastnictví jednoho z manželů dojde k oddlužení SJM. Pokud bude mít jeden z manželů majetek ve výhradním vlastnictví, navrhla jsem dvě možnosti, možnost prohlášení výhradního vlastnictví do SJM a řešení případu jako oddlužení SJM, a nebo podání dvou návrhů a oddlužit manžely v rámci dvou řízení spojených do jednoho, ovšem v tomto případě bude věřitel uspokojen minimálně z 60%. Dále jsem ve svých úvahách navrhla, jak by se měl podávat návrh, který je uzpůsoben pouze pro jednoho dlužníka, jaké prohlášení by měl učinit manžel dlužníka. Problematikou složitosti a nepochopení ze strany navrhovatelů jsem se zde nezabývala, proto nevylučuji ani možnost změny celého návrhu, zjednodušení a možnost přímo zakomponování oddlužení SJM do návrhu. Další změnu bych navrhovala odměnu InSp, kterému by dle mého názoru při oddlužení manželů, ať už ve formě společného oddlužení SJM nebo společného oddlužení manželů v rámci spojení řízení, měla náležet speciální odměna, a to ve výši nikoli dvou odměn za každého z dlužníků ani pouze jedné odměny, ale navrhla jsem střed mezi těmito částkami a to 1350Kč, nebo 1640Kč v případě, je-li InSp plátcem DPH. Je to z důvodu, že skutečně InSp ušetří některé náklady (nebude v důsledku každého jednání na

soudě muset dojíždět, posílat dvojí dopisy, dělat dvojí kontrolu atd.), ovšem je zde spousta ostatních činností, které InSp zůstanou. Z toho důvodu si myslím, že je spravedlivé tuto odměnu stanovit na fixní částku. Společným oddlužením SJM by se vyřešila i otázka rozvodu partnerů. Kdy jsem stanovila, že se na manžely bude pohlížet po celou dobu řízení jako na nerozlučné společníky. A účinky rozvodového řízení nebudou mít na insolvenční řízení dopad. Dále by se vyřešila situace rozdílných rozhodnutí soudů, neboť by bylo taxativně vše uvedeno v zákoně.

V úvahách de lege ferenda jsem tedy navrhla společné oddlužení SJM, popřípadě pokud není možno provést oddlužení SJM tak společné oddlužení manželů, jak je známe z praxe nyní. Poupravila jsem odměnu insolvenčního správce. A popsala způsob, jakým by mohl být návrh podán, aby došlo k oddlužení SJM.

Dle mého názoru by došlo ke sjednocení soudních rozhodnutí, a zejména k úplnému oddlužení manželů. A vyřešilo by se neustálé polemizování ohledně odměny.

Tato práce byla velice zajímavá na zpracování, neboť se v této oblasti neustále něco děje. Existuje mnoho názorů a pohledů na celou problematiku. Během vypracování došlo k několika novelizacím. Ministerstvem spravedlnosti byl zveřejněn další návrh novely aj. Tato práce může sloužit pro širokou veřejnost, které se insolvence týká. Zejména FO, které zde můžou nalézt jakýsi návod a rady v rámci IŘ. Práce je doplněna o poznatky z praxe, které mě také vedly k napsání této práce, a proto v úvahách popisuje můj pohled na danou problematiku. To, zda-li by se jednalo o dokonalou novelizaci, by se nejspíše ukázalo až zavedením do praxe, nicméně z hledisek, které jsem zdůvodnila, se mi zdá tento návrh jako nejvýhodnější. Neboť, jak už jsem výše zmínila, dojde k oddlužení manželů, proces se zrychlí, věřitel může být uspokojen daleko dříve a sníží se i náklady na celý proces, ušetří se i na odměně InSp, který své náklady taky krátí. Soudní výlohy a také náklady manželů se sníží. Celý proces se mi zdá daleko jednodušší a výhodný a spravedlivý pro všechny strany.

Seznam použité literatury

Knižní a časopisecké prameny

- [1] BĚLOHLÁVEK, Alexandr. *Evropské a mezinárodní insolvenční právo*. Praha: C.H.Beck, 2007. 1550 s. ISBN 978-80-7179-591-9
- [2] HOSTINSKÝ, Jan. *Věřitel v českém a evropském insolvenčním právu*. Ostrava: KEY Publishing, 2009. 112 s. ISBN 978-80-7418-010-1.
- [3] MARŠÍKOVÁ, Jolana. *Insolvenční řízení z pohledu dlužníka a věřitele*. Praha: Linde Praha, 2009. 394 s. ISBN 978-80-7201-780-5
- [4] DVOŘÁK, Tomáš. *Společné jmění manželů a insolvenční zákon*. Právní fórum Wolters Kluwer ČR, a.s., 2010, s. 56-64. ISSN 1214-7966
- [5] HÁLEK, Vítězslav. *Insolvence ABC*. Bratislava: DonauMedia, 2011. 232 s. ISBN 978-80-89364-20-6
- [6] ŠEVČÍK, Daniel, ŠEBESTA, Jiří. *Majetková podstata a její zpeněžení*. Časopis Bulletin advokacie, 9 vydání 2012, článek str 33-35
- [7] OBČANSKÁ PORADNA, Jižní Město. *Společné jmění manželů a dluhy*, 30.4.2007, leták

Právní akty

- [8] Zákon č. 182/2006 Sb., o úpadku a způsobech jeho řešení (insolvenční zákon), ve znění pozdějších předpisů
- [9] Vyhláška č. 311/2007 Sb., o jednacím řádu pro insolvenční řízení a kterou se provádějí některá ustanovení insolvenčního zákona
- [10] Vyhláška č. 313/2007 Sb., o odměně insolvenčního správce, o náhradách jeho hotových výdajů, o odměně členů a náhradníků věřitelského výboru a o náhradách jejich nutných výdajů
- [11] Zákon č. 312/2006 Sb., o insolvenčních správcích, ve znění pozdějších předpisů
- [12] Vyhláška č. 312/2007 Sb., o obsahu a dalších náležitostech zkoušek insolvenčních správců
- [13] Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- [14] Nařízení Rady Evropského společenství č. 1346/2000, o úpadkovém řízení
- [15] Usnesení NS ze dne 26.2.2002, č.j. 20 Cdo 2133/2002
- [16] Usnesení NS ze dne 26.2.2004, č.j. 20 Cdo 180/2004
- [17] Zákon č. 40/1964 Sb., Občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

- [18] Usnesení Vrchního soudu ze dne 15.12.2009, sp. zn. KSPL 54 INS 4966/2009, 1 VSPH 669/2009
- [19] Usnesení Vrchního soudu ze dne 19.4.2011, sp. zn. KSPH 40 INS 10341/2010, 3 VSPH 325/2011-B-16
- [20] Nejvyšší soud v rozsudku ze dne 24. listopadu 2010, sp. zn. 29 Cdo 3509/2010, uveřejněném pod číslem 63/2011 Sbírky soudních rozhodnutí a stanovisek

Elektronické zdroje

- [21] CENTRÁLNÍ REGISTR DLUŽNÍKŮ.*Homepage*[online]. [cit.2013-01-22]. Dostupné z: <http://www.centralniregistrdluzniku.cz/>
- [22] AKTUÁLNĚ CZ. *Finance*[online]. [cit.2013-01-17]. Dostupné z: <http://aktualne.centrum.cz/finance/penize/clanek.phtml?id=673018>
- [23] EJUSTICE.*Insolvenční rejstřík*[online]. [cit.2013-01-22]. Dostupné z: <http://obcanskyzakonik.justice.cz/ejustice/insolvencni-rejstrik.html>
- [24] EUROEKONOM. *Podnikání*[online]. [cit.2013-01-22]. Dostupné z: www.euroekonom.cz/podnikani-insolvencni-rejstrik.php
- [25] PORADNA PRO DLUŽNÍKY.*Prevence kriminality*[online]. [cit.2013-01-17]. Dostupné z: <http://pomocsdluhy.cz/index.php/prevence-kriminality/91-dluhy-a-spolecne-jmeni-manzelu-SJM>
- [26] INSOLVENČNÍ ZÁKON.*Obecné informace*[online]. [cit.2013-02-04]. Dostupné z: www.insolvencnizakon.cz/obecne-informace/dluznik/zahajeni-insolvencniho-rizeni
- [27] PORTÁL VEŘEJNÉ SPRÁVY.*Informace pro občany České republiky*[online]. [cit.2013-02-04]. Dostupné z: <http://seznam.gov.cz/ovm/welcome.do>
- [28] KONKURSNÍ NOVINY.*Poradna*[online]. [cit.2013-02-05]. Dostupné z: <http://www.kn.cz/clanek/poradna-konkursnich-novin-129/>
- [29] LITERÁRNÍ NOVINY. *Home*[online]. [cit.2013-02-10]. Dostupné z: <http://www.literarky.cz/home/1191-strune-djiny-dluhu>
- [30] NOVINKY CZ. *Finance* [online]. [cit.2013-01-06]. Dostupné z: <http://www.novinky.cz/finance/289073-rychle-rostouci-pocty-dluzniku-ochromuji-i-justici.html>

Jiné zdroje

- [31] MARŠÍKOVÁ, Jolana. Zápis z odborného semináře pro InSp, *Vybrané otázky IŘ*, JUDr. Jolana Maršíková, Praha, leden 18.1.2013

Seznam zkratk

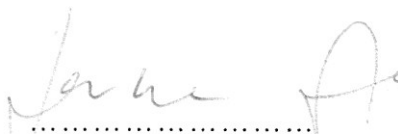
InSou.....	Insolvenční soud
InSp.....	Insolvenční správce
IZ.....	Insolvenční zákon
IŘ.....	Insolvenční řízení
FO.....	Fyzická osoba
IR.....	Insolvenční rejstřík
SJM.....	Společné jmění manželů
BSM.....	Bezpodílové spoluvlastnictví manželů
ObčZ.....	Občanský zákoník
DS.....	Datová schránka
KZ.....	Konečná zpráva
NS.....	Nejvyšší soud
VS.....	Vrchní soud

Prohlášení o využití výsledků diplomové práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou diplomovou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- beru na vědomí, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava(dále jen VŠB-TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, diplomovou práci užít (§ 35 ods. 3);
- souhlasím s tím, že diplomová práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího diplomové práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o diplomové práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO.
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo, diplomovou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne..... 23. dubna 2013

.....
jméno a příjmení studenta

Seznam příloh

- Příloha č.1: Zpráva insolvenčního správce o dohledu nad činností dlužníka
- Příloha č.2: Tabulka rozlišení dluhů
- Příloha č.3: Vyplněný návrh na povolení oddlužení
- Příloha č.4: Rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku
- Příloha č.5: Rozhodnutí insolvenčního soudu o úpadku spojené s rozhodnutím o způsobu řešení úpadku oddlužením
- Příloha č.6: Formulář pro přihlášení pohledávek
- Příloha č.7: Konečná zpráva
- Příloha č.8: Návrh dlužníka na osvobození od dluhů